

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

On yedinci İnikat

15 . XII . 1954 Çarşamba

Münderecat

	Sayfa	Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	99	
2. — Havale edilen kâğıtlar	99:100	
3. — Yoklama	100	
4. — Riyaset Divanının Heyeti Umumiyeye mâruzatı	100	
1. — Trabzon Mebusu Emrullah Nutku'nun, Millî Korunma Kanununun tadili hakkındaki 6084 sayılı Kanunun birinci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifinin muvakkat bir encümende görüşülmesi hakkında tavrı (2/62, 4/79)	100:101	
5. — Sualler ve cevaplar	101	
A — Şifahi sualler	101	
1. — Kars Mebusu Mehmet Hazer'in, Iğdır, Tuzluca ve Kağızman kazalarını Horasan şosesine ve demiryoluna bağlayacak olan yolun inşaatının ne zaman ikmal olunacağına ve bu yolun devlet yolları arasına alınması hususunda ne düşünüldüğüne dair sualine Nafia Vekili Kemal Zeytinoglu'nun şifahi cevabı (6/20)	101:102	
2. — Kars Mebusu Mehmet Hazer'in, Kars vilâyeti kazalarını merkez kazaya bağlayan şoseslerde Kış aylarında gidiş ve gelişin sağlanması için ne gibi tedbirler alındığına dair sualine Nafia Vekili Kemal Zeytinoglu'nun şifahi cevabı (6/21)	102	
3. — Kars Mebusu Mehmet Hazer'in, Kars ve mülhakatında kerestenin ihtiyaç sahipleri tarafından ucuz ve kolay bir surette temini hususunda ne gibi tedbirler alındığına dair İktisat ve Ticaret ve Ziraat vekillerinden olan sualine İktisat ve Ticaret Vekili Sıtkı Yırcalı'nın şifahi cevabı (6/22)	102:104	
4. — Kars Mebusu Mehmet Hazer'in, Kars - Çıldır yolunun tamir ve inşası hususunda ne düşünüldüğüne dair sualine Nafia Vekili Kemal Zeytinoglu'nun şifahi cevabı (6/23)	104	
6. — Müzakere edilen maddeler	104	
1. — Manisa eski Mebusu Refik Şevket İnce'nin, Arzuhal Encümeninin 11 . V . 1953 tarihli haftalık karar cetvelindeki 5984 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavrı ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/51)	104:110	
2. — Seyhan Mebusu Sinan Tekelioğlu'nun, Muvakkaat Arzuhal Encümeninin 28 . III . 1952 tarihli haftalık karar cetvelindeki 1440 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavrı ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/60)	110:111	
3. — Tokad eski Mebusu Sıtkı Ataç'ın, Arzuhal Encümeninin 18 . I . 1954 tarihli haftalık karar cetvelindeki 7699 sayılı Ka-		

	Sayfa
rarın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/61)	111:121
4. — Urfa eski Mebusu Necdct Açanal'ın, Arzuhal Encümeninın 26.II.1952 tarihli haftalık karar cetvelindeki 1479 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/64)	122
5. — Manisa Mebusu Sudi Mihçioğlu'nun, Arzuhal Encümeninın 1. XI.1952 tarihli haftalık karar cetvelindeki 4431 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/53)	122
6. — Mardin (Urfa eski) Mebusu Reşit Kemal Timuroğlu'nun, Arzuhal Encümeninın 13.II.1952 tarihli haftalık karar	

	Sayfa
cetvelindeki 1475 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/63)	122
7. — Seyhan Mebusu Sinan Tekelioğlu'nun, Arzuhal Encümeninın 5.I.1953 tarihli haftalık karar cetvelindeki 5128 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/58)	122
<i>B — Tahrirî sualler</i>	123
1. — Amasya Mebusu Hâmit Koray'ın, fennî mezbaha, ekin pazarı ve hal binaları bulunmıyan şehir ve kasabalara bu ihtiyaçlarını karşılamak maksadiyle İller Bankasının kısa vâdeli ikrazatta bulunulmasının düşünülüp düşünülmediğine dair sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in tahrirî cevabı (7/27)	123:124

1. — SABIK ZABIT HULASASI

Kars Mebusu Mehmet Hazer'in, Iğdır, Tuzluca ve Kağızman kazalarını Horasan şosesine ve demiryoluna bağliyacık olan yolun inşaatının ne zaman ikmal olunacağına ve bu yolun devlet yolları arasına alınması hususunda ne düşünöldüğüne lair Nafia Vekilinden şifahi suali ile,

Kars vilâyeti kazalarını merkez kazaya bağliyan şoselerde kış aylarında gidiş ve gelişin sağlanması için ne gibi tedbirler alındığına dair Nafia Vekilinden şifahi suali;

Kars ve mülhakatında kerestenin ihtiyaç sahipleri tarafından ucuz ve kolay bir surette temini hususunda ne gibi tedbirler alındığına dair İktisat ve Ticaret ve Ziraat vekillerinden şifahi suali ve

Kars - Çıldır yolunun tamir ve inşası hususunda ne düşünöldüğüne dair Nafia Vekilinden şifahi suali, kendisi celsede hazır bulunmadığından gelecek İnikada bırakıldı.

Bafra'nın Köseli köyünde kayıtlı Abdürrahmanoğlu Rahim, diğeri adı İbrahim Kırtoklu ile Vezirköprü'nün Tamalı köyünde kayıtlı Hüseyinoğlu Halil Eroğulu'nun ölüm cezasına çarptırılmaları hakkındaki Adliye Encümeni mazbatasını kabul edildi.

Teknik Üniversiteden kaydı silinen Nihat Erim'e ait Arzuhal Encümeninin 1952/22 sayılı

haftalık karar cetveliyle neşrolunan 1436 No. lu Kararına dair mazbata kabul edildi ve karar kaldırıldı.

Kurşunlu kazasından Ömer Yalçın ve Abdül-lâtif Yalçın'ın şikâyetlerine dair Arzuhal Encümeninin 1954/81 sayılı haftalık karar cetvelindeki 7754 No. lu Kararına dair mazbata kabul edildi.

Sedat Güner'in maaş durumu hakkındaki şikâyetine dair Arzuhal Encümeninin 1954/85 sayılı haftalık karar cetveliyle neşrolunan 8034 No. lu Kararı hakkındaki mazbata kabul edildi ve karar kaldırıldı.

Akhisar tüccarlarından Avni Gevgili'nin hükümlü bulunduğu cezası hakkında Arzuhal Encümeninin 1953/55 sayılı karar cetveliyle neşrolunan 8278 No. lu Kararına dair mazbata kabul olundu.

15 . XII . 1954 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili
Samsun Mebusu
Tevfik İleri

Kâtip
Bolu Mebusu
İhsan Gülez

Kâtip
Antalya Mebusu
Attilâ Konuk

Sualler

Tahriri sual tahriri

1. — Manisa Mebusu Muhlis Tümay'ın, Temyiz Mahkemesi Reis, Âza ve Müddeiumumilik kadroları ile Adliye Teşkilâtının muhtelif kısım-

larında kaç münhal mevcut olduğuna ve kadroların tamamlanması için ne düşünöldüğüne dair tahriri sual tahriri, Adliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/52)

2. — HAVALE EDİLEN KAĞITLAR

Teklifler

1. — İdare Âmiri İzmir Mebusu Mehmet Aldemir ve iki arkadaşının, 1757 sayılı Kanuna ek 5142 sayılı Kanunun kaldırılmasına ve yeniden bir hüküm tesisine dair kanun teklifi (2/64) (Bütçe Encümenine)

2. — İdare Âmiri İzmir Mebusu Mehmet Aldemir ve iki arkadaşının, Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümeni âzasından murakıp olan zata ücreti huzur itasına dair 1238 sayılı Kanunun değıştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/65) (Bütçe Encümenine)

3. — İdare Âmiri Kütahya Mebusu İhsan Şerif Özgen ve iki arkadaşının, Büyük Millet Meclisi Divan Riyaseti âzasına verilecek tazminat hakkında kanun teklifi (2/66) (Bütçe Encümenine)

4. — İzmir Mebusu Mehmet Aldemir ve iki arkadaşının, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Makam Ödeneğı hakkındaki Kanunun 1 nci maddesinin değıştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/67) (Bütçe Encümenine)

5. — İzmir Mebusu Mehmet Aldemir ve iki arkadaşının, Başbakan ve Bakan Makam Öde-

nekleri hakkındaki Kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/68) (Bütçe Encümenine)

6. — Tokad Mebusu Ahmet Gürkan'ın, Neşir Yoluyla veya Radyo ile İşlenecek Bâzi Cürümler hakkındaki 6334 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin tadiline dair kanun teklifi (2/63) (Adliye Encümenine)

Mazbatalar

7. — Konya Mebusu Hidayet Aydın'ın, Arzuhal Encümenininin 6. VI. 1952 tarihli haftalık karar cetvelindeki 2515 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri ve Arzu-

hal Encümeni mazbatası (4/37) (Ruznameye).

8. — İgel eski Mebusu Şahap Tol, İstanbul Mebusu Hâdi Hüsnan ve Trabzon eski Mebusu Salih Esad Alperen'in, Arzuhal Encümenininin 5. V. 1952 tarihli haftalık karar cetvelindeki 1899 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takrirleri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/23,26,62) (Ruznameye).

9. — Eskişehir Mebusu Hasan Polatkan'ın, Arzuhal Encümenininin 5. I. 1953 tarihli haftalık karar cetvelindeki 5133 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/16) (Ruznameye).

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15,05

REİS — Reisvekili Tevfik İleri

KÂTIPLER : İhsan Gülez (Bolu), Sedat Baran (Çorum).

3 — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapıyoruz.

(Çorum mebusluklarına kadar yoklama yapıldı.)

REİS — Ekseriyetimiz vardır, Celseyi açıyoruz.

4. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MÂRUZATI

1. — Trabzon Mebusu Emrullah Nutku'nun, Millî Korunma Kanununun Tadili hakkındaki 6084 sayılı Kanunun birinci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifinin muvakkat bir encümünde görüşülmesi hakkındaki takriri (2/62, 4/79)

EMRULLAH NUTKU (Trabzon) — Gündem dışı söz istiyorum, vereceğim takrir hakkında konuşacağım.

REİS — Buyurun.

EMRULLAH NUTKU (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, hepinizin malûmudur ki, 6084 sayılı Kiralar Kanunu gereğince Millî Korunma Kanununun hükümleri meskenlerden gayrı olan yerlerde bu yıl başında yani 1 Ocakta kaldırılacaktır. Yani meskenden gayrı olan gayrimenkullerde bu tarihten sonra kiralar serbest ola-

caktır. Halbuki kira mevzuatının böyle serbest bırakılmasının yaratacağı fena tesirleri düşünerek hükümetimiz de bir kira tasarısı hazırlamış. Fakat bu tasarı henüz daha Meclise bugüne kadar gelmemiştir. Bugün veya bugünden birkaç gün sonra dahi gelse bu kanunun müzakeresinin yetiştirilip de bir Ocaktan evvel çıkarılması imkânsızlığı karşısında bendeniz 6084 sayılı Kanunun birinci maddesinin tadiline ve bu serbest müddetinin bir miktar daha tehiri hakkında bir teklif vermiştim. Bugün bu teklifim Ticaret Komisyonunda vekilin huzuriyle görüşüldü. Encümendeki umumi temayül Ticaret, Dahiliye, Adliye ve Bütçe encümenlerinde görüşülmek üzere havale edilen teklifimin bu komisyonlardan alınacak beşer kişiden mütesekkil bir muvakkat komisyonda görüşülmesi merkezindedir. O itibarla bu dört komisyondan be-

şer âza almak suretiyle kurulacak bir muvakkat komisyonda bu teklifimin müzakeresini teklif ediyorum ve bunun hakkında bir takrir de veriyorum. Kabulünü istirham ediyorum.

REİS — Adliye Vekili buyurun.

ADLIYE VEKİLİ OSMAN ŞEVKİ ÇİÇEK-DAĞ (Ankara) — Efendim; bu mevzu hakkında hükümetçe hazırlanan tasarı hemen Yüksek Meclise takdim edilmek üzere. Arz ederim.

REİS — Efendim takriri okutuyorum.

Sayın Riyasete

Millî Korunma Kanununun Tadili hakkındaki 6084 sayılı Kanunun birinci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifim Riyasetçe Ticaret, Dahiliye, Adliye ve Bütçe encü-

menlerine havale edilmiştir. Şifahen arz ettiğim sebepler dolayısıyla teklifimin, havale edilen encümenlerden beşer âzadan teşkil edilecek muvakkat encümende görüşülmesini teklif ederim.

15 . XII . 1954

Trabzon Mebusu
Emrullah Nutku

REİS — Efendim takriri dinlediniz. Teklif sahibi teklifinin Ticaret, Dahiliye, Adliye ve Bütçe encümenlerinden seçilecek beşer kişiden mürekkep muvakkat bir encümende bir an evvel görüşülmesini istemektedir. Teklifi reylerinize arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Teklif kabul edilmiş ve Muvakkat Encümen kurulmuştur. (Alkışlar)

5. — SUALLER VE CEVAPLAR

A — ŞİFAHİ SUALLER

1. — *Kars Mebusu Mehmet Hazer'in, Iğdır, Tuzluca ve Kağızman kazalarını Horasan şosesine ve demiryoluna bağlayacak olan yolun inşaatının ne zaman ikmal olunacağına ve bu yolun devlet yolları arasına alınması hususunda ne düşünüldüğüne dair sualine Nafia Vekili Kemal Zeytinoğlu'nun şifahi cevabı (6/20)*

REİS — Kars Mebusu burada, Nafia Vekili de burada, suali okutuyorum.

1. XII. 1954

B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine

Iğdır, Tuzluca ve Kağızman kazalarını Aras vâdisini takiben Horasan şosesine ve demiryoluna bağlayacak olan, kısım da geçit vermeye müsait bulunan yolun inşaatının ne zaman ikmal olunacağını ve bu yolun devlet yolları arasına alınması hususunda ne düşünüldüğünün Sayın Nafia Vekili tarafından sözlü olarak Meclis kürsüsünden bildirilmesine delâletlerini rica ederim.

Kars Mebusu
Mehmet Hazer

REİS — Nafia Vekili.

NAFIA VEKİLİ KEMAL ZEYTİNOĞLU (Eskişehir) — Kars Mebusu Muhterem Mehmet Hazer'in suallerine cevaplarımı arz ediyorum:

Iğdır, Tuzluca, Kağızman arası yollar dev-

let yolları şebekesine dâhildir ve daimî bakım altındadır.

Kağızman, Horasan arası 66 kilometre olup Kars vilâyeti ile yolları şebekesine dâhildir. 1956 yılına kadar devam edecek üç yıllık program içerisinde inşası devam edecektir. İkmalini mütaakıp devlet yolları bakımına ithali nazarı itibara almacaktır.

MEHMET HAZER (Kars) — Muhterem arkadaşlar, Sayın Nafia Vekilinin Aras vâdisini takiben Iğdır, Tuzluca ve Kağızman kazalarını Horasan şosesine ve dolayısıyla Horasan demiryoluna bağlayacak olan yolun bir kısmının halen devlet yolları şebekesine bağlı bulunduğunu; Kağızman - Kars arasındaki kısmının da mütaakıp yıllarda devlet yolları arasına alınacağını ifade buyurdular. Bu yol, bu üç kazanın hayatıyla alâkalı ve bu kazaların iktisadi vaziyetini düzeltecek önemli bir yoldur. Bu yolun şimdiye kadar yapılması bir eksikliktir. Bundan sonra üç sene daha bekletilmesi, halkın sıkıntısının bir müddet daha devamına müncer olacaktır. Kars vilâyeti bütçesiyle başlanan kısım maalesef ağır yürümektedir, bu yolun devlet yolları arasına alınması Karşlılar ve üç kaza halkı için bir sevinç vesilesi olacaktır. Bundan dolayı Sayın Bakana teşekkür ederim. Yalnız, arz ettiğim sebeplerle bu yolun vilâyet bütçesiyle üç sene içerisinde de başarılmaya imkân

olmadığına kaaniim. Bu hususta birkaç gün evvel içtima eden Kars Meclisi Umumisinde Kars Valisinin yapmış olduğu bir beyanatının da bu mâruzatımı teyidettiğini sözlerime ilâveten arz etmek isterim. Vali, bir millet için şehirler arasındaki münakaleyi temin edecek başlıca şeyin yol olduğunu söyleyerek, Kars'taki yolların dağınık bir hal alması dolayısıyla buradaki çalışma sisteminin faydalı olmadığını belirtmiş bulunmaktadır.

Hakikaten, arkadaşlar, bizim Kars vilâyetindeki yollar, hemen hepsi dağınık bir vaziyettedir. Vilâyetin bütçesinin kifayetsizliği dolayısıyla bu yolların yapılması uzun müddete mütevakıftır. Onun için, bu yolların bir an evvel yapılmasını teminen devlet yolları meyanına alınmasının lüzumlu ve daha faydalı olacağına kaaniim. Bunu Sayın Bakandan bilhassa rica ediyorum.

2. — *Kars Mebusu Mehmet Hazer'in, Kars vilâyeti kazalarını merkez kazaya bağlayan şoseselerde kış aylarında gidiş ve gelişin sağlanması için ne gibi tedbirler alındığına dair sualine Nafia Vekili Kemal Zeytinoglu'nun şifahi cevabı (6/21)*

1. XII. 1954

B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine

Digor, Ardahan, Çıldır, Posof, Göle, Iğdır, Tuzluca, Kağızman ve Arpaçay kazalarını Kars'a bağlayan şoseseler kış aylarında yağın karlarla uzun müddet kapalı kalmakta, bu yüzden münakale durmakta, eşya fiyatları anormal bir surette yükselmekte ve bu kazalar halkı büyük sıkıntılar çekmektedir. Kış aylarında bu yollardan gidiş gelişin sağlanması için ne gibi tedbirler alındığının sayın Nafia Vekili tarafından şifahi olarak Meclis kürsüsünden cevaplandırılmasına delâletlerini rica ederim.

Kars Mebusu
Mehmet Hazer

REİS — Nafia Vekili.

NAFIA VEKİLİ KEMAL ZEYTİNOĞLU (Eskişehir) — Kars Mebusu sayın Mehmet Hazer'in suallerine cevaplarımı arz ediyorum.

1. Kağızman, Tuzluca, Iğdır kazalarıyla Ardahan'ı vilâyet merkezine bağlayan yollar Devlet yolları ağına dâhildir ve kış mücadelesi programına alınmıştır. Lüzumlu makineler yerlerine sevk edilmiştir.

2. Digor, Arpaçay, Çıldır, Posof kazaları, il yolları şebekesi üzerinde olup bu yolların bakımı ve kış mücadelesi vilâyete aittir. Vilâyet nafiası merkezden yapılan yardımlar ve kendi imkânlarıyla bunların bakımını yapmaktadırlar.

REİS — Mehmet Hazer.

MEHMET HAZER (Kars) — Muhterem arkadaşlar; malûmunuz olduğu üzere Kars, kışları uzun olan ve yağın karlarla yolları uzun müddet kapalı kalan bir vilâyetimizdir. Kazalarının merkezle irtibatı uzun müddet temin edilemeyen bu vilâyette yol dâvasının bir hususiyet ve önemi vardır.

Ardahan, Iğdır yollarının Devlet yolları şebekesine dâhil bulunması dolayısıyla karayollarınca kış mücadelesine alınmadığını biliyorum. Yalnız bu mücadeleye tahsis edilen makineler, maalesef, kış aylarında bu yolu gidiş ve gelişe müsait bir halde tutamamaktadır. Bilhassa Iğdır, Göle, Ardahan, Posof ve Digor yollarında kış aylarında motörlü vasıta değil, tekerlekli vasıta dahi işliyememektedir. Bu yüzden o mntakalar halkı kış aylarında sıkıntı çekmektedir. Geçen senenin Nisan ayında Çıldır kazasında, sırf yolun kapalı bulunması dolayısıyla, şekerin sadece yağla başbaşa değiştirildiğini bizzat müşahede ettim.

Kışın 6-7 ay yolları kapalı kalan Şark'ın bu kazalarında küçük sermayedarların istok ettiği ihtiyaç maddeleri kış aylarının halk sarfiyatına kifayet etmemekte, bu sebeple yolların açık bulundurulmasını teminen hiç olmazsa birkaç makine tahsisıyla Mart, Nisan aylarında bu yolların kapanmamasına çalışmak, halkı büyük sıkıntılara düşürmekten kurtarmış olacaktır. Gerçi bu yollarda bâzı makineler çalışmakta ise de bunlar küçük ve sac kaplıdır. Mukavemeti azdır. Onun için diğer büyük makineler tahsisi lâzımdır. Hiç olmazsa bu küçük ve kifayetsiz olan makinenin yerine de büyük makine tahsisi suretiyle, Ardahan, Iğdır, Tuzluca ve Kağızman kazalarının Kars'a bağlanması sağlanmalıdır. Sayın Vekilden bu hususu huzurunuzda rica ediyorum.

3. — *Kars Mebusu Mehmet Hazer'in, Kars ve mülhakatında kerestenin ihtiyaç sahipleri tarafından ucuz ve kolay bir surette temini hususunda ne gibi tedbirler alındığına dair İktisat ve Ticaret ve Ziraat vekillerinden olan sualine*

İktisat ve Ticaret Vekili Sitki Yırcalı'nın şifahi cevabı (6/22)

REİS — Sual takririni okutuyorum.

B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine

Yurdun birçok yerlerinde olduğu gibi seçim bölgemiz olan Kars ve mülhakatında da kereste sıkıntısı çekilmektedir. Köylü ve kasabalının en başta gelen inşaat malzemesini teşkil eden kerestenin ihtiyaçları tarafından ucuza ve kolay bir surette temini hususunda ne düşünüldüğünün, ne gibi tedbirler alındığının, bu meyanda Rusya'ya ihraç olunan canlı hayvan karşılığında kereste ithalinin ve bu ithalâtın Kars hudut kapılarından yapılmasının düşünüldüğü düşünülmediğinin Ziraat ve İktisat ve Ticaret vekilleri tarafından Meclis kürsüsünden bildirilmesine delâlet buyurulmasını rica ederim.

Kars Mebusu
Mehmet Hazer

İKTİSAT VE TİCARET VEKİLİ SITKI YIRCALI (Balıkesir) — Muhterem Kars Mebusu Mehmet Hazer'in sorusundaki, vekâletimi ilgilendiren hususlara ait görüşümüzü kısaca arz edeceğim.

Memleketimizin umumi kalkınmasına ilâveten takibettiğimiz mesken politikasının tabii bir neticesi olarak diğer inşaat malzemesi gibi kereste ihtiyacı da artmış bulunmaktadır.

Memleketimizdeki kereste imali hakkında ormancılığımız bakımından tatbik edilen politika Ziraat Vekili arkadaşım tarafından izah edilecektir.

Soruda, vekâletimizi ilgilendiren kereste ithali ve kerestenin iç piyasada satışlarının tanzimi ve murakabesi gibi hususlar dış ticaret rejimimizle Kâr Hadleri Kararnamesine taallük etmektedir.

Bilhassa son yaz mevsiminde 1952 yılına nazaran % 300, hattâ 1953 yılına göre de % 30 a yakın artan inşaat faaliyeti karşısında, bâzi esaslı inşaat malzemesinin ve bu arada kerestenin ithali için, E. P. U. memleketleri içinden kredili ve E. P. U. dışı anlaşmalı memleketlerden de hesap vaziyetlerimizin müsaadesi nispetince otomatik tahsisler yapmak kararını aldık ve bunun derhal çimento ve kerestede müspet neticelerini gördük.

Bu şekilde getirilen malların gerek fiyatla-

rını tesbit ve gerek memlekette ihtiyaç sahiplerine intikalini temin bakımından muayyen protokollara bağladık.

Böylece bunların dünya fiyatlarından ithaline ve satışlarının normal şartlar altında cereyanına gayret sarf etmekteyiz.

Ayrıca bu protokollar dışında iç pazar bakımından keresteyi de piyasayı tanzime ait kararnamedeki kâr hadlerine tâbi tutmak suretiyle hem normal fiyatlarla satışını, hem de müstehlike kolayca intikalini temin etmeye çalışmaktayız.

Filhakika fevkalâde toplantı devresinde de bir soruya cevaben arz ettiğim gibi, muhtelif mıntakalarda yaptığımız kontrollerle tesbit ettiğimiz kereste stoklarının da ihtiyaç sahiplerine intikalini sağladık.

Soruda, Rusya'ya yapılan canlı hayvan ihracatı dolayısıyla karşılığında getirilen malların ve bu meyanda bilhassa kerestenin Kars gümrük kapısından memlekete ithal edilmesinin temini üzerinde de durulmaktadır.

Memleketimizle Rusya arasındaki 1937 yılı Anlaşması hükümleri dâhilinde ve umumi hesap çerçevesi içinde, diğer senelerde olduğu gibi, bu yıl da Rusya'ya başka maddeler meyânında bir miktar canlı hayvan ihracatı yapmış bulunmaktayız.

Dış ticaret rejimimize göre hayvan ihracatına, memleketin durumu nazara alınarak, Sonbaharda karar verilmektedir.

Bu yıl da aynı şekilde ve bütün memleketler için müsavi şartlar tahtında canlı hayvan ihracatına müsaade edilmiş ve bu arada, biraz evvel arz ettiğim gibi, Rusya'ya da ihracat yapılmıştır.

Bu muamelenin bu yıla ait başkaca herhangi bir hususiyeti yoktur.

İhracatımıza mukabil, hesap vaziyetlerimize göre de, memleketin ihtiyacı bulunan maddeleri getirtmek üzere ithal müsaadeleri vermekteyiz.

Canlı hayvanların ihracı, ihracatçısının arzusuna veya dışarıdaki alıcı ile olan mütabakata göre herhangi bir gümrük kapısından yapılacağı gibi, memleketimize ithal edilecek mallar da aynı şekilde herhangi bir gümrük kapısından girebilir. Ve bu hususa müdahale edilmemektedir.

Böylece ithal kapısını tâyin etmek, iktisadi icaplara ve ihtiyaç mıntıklarına ve asgari masraflara göre alâkahlar tarafından tâyin edilmektedir. Bu hususta Kars vilâyetinden vekâletimize yapılan şifahi müracaatlar üzerine de, her hangi bir ithalâtçının kendi mıntikasından ithal yapmakta serbest bulunduğu ve hattâ mahalli ithalâtçılar tarafından yapılacak bu gibi taleplerin de diğer ithalâtçılarla beraber nazarı dikkate alınacağını tabii olduğu cevabı verilmiştir, arz ediyorum.

REİS — Ziraat Vekili burada yoktur. Konuşmak için kendilerini dinlemek ister misiniz?

MEHMET HAZER (Kars) — Bu sual daha ziyade Ziraat Vekilini ilgilendirir efendim.

REİS — Ziraat Vekiline ait olan kısmı gelecek İnikada bırakıyoruz.

4. — *Kars Mebusu Mehmet Hazer'in, Kars - Çıldır yolunun tamir ve inşası hususunda ne düşünüldüğüne dair sualine Nafia Vekili Kemal Zeytinoğlu'nun şifahi cevabı (6/23)*

1 . XII . 1954

B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine

Kars'tan Çıldır kazasına giden ve Taşbaşı köyü ile Cala nahiyesinden geçen, Kış aylarında da nispeten az kar tutan yolun tamir ve inşası hususunda hükümetçe ne düşünüldüğünün ve şimdiye kadar neler yapıldığının Sayın Nafia Vekili tarafından şifahi olarak bildirilmesine

delâletlerini saygı ile rica ederim.

Kars Mebusu
Mehmet Hazer

REİS — Nafia Vekili.

NAFIA VEKİLİ KEMAL ZEYTİNOĞLU (Eskişehir) — Muhterem arkadaşlar; Cala - Çıldır yolu il yolları şebekesine dâhil değildir. Arpaçayı - Cala - Çıldır yolu köy yolları programında olup Kars vilâyetince 1954 yılında ele alınmış bulunmaktadır.

REİS — Mehmet Hazer.

MEHMET HAZER (Kars) — Efendim, bu yol Taşbaşı - Cala - Çıldır yolu Çıldır gölünün şark sahilini takibeden kısmen münhat, kış aylarında açık tutulabilir bir yoldur. Bu yol bir taraftan Ardahan'a münthehi, bir taraftan da Arpaça'ı ve Çıldır'ı Kars'a bağlamaktadır. Buna mütenazır ve muvazi olan bir diğer yol vardır ki bu, karlarla kapalı Ciyalar Tepesinden geçen bir yoldur, kış aylarında karla kapanıyor, köy parası ile bu yol şimdiye kadar yapılamamıştır. Bundan sonra da yapılamaz. Vilâyet yolları arasına alınmak için biz vilâyette iken teşebbüste bulunmuş-tuk. Vilâyet buna başlamıştı. Fakat şimdi sayın Bakanın sözlerinden anlıyoruz ki, vilâyet de bu işe el atmamış, yolun yapılması köylünün himmet ve yardımına bırakılmıştır. Köy menabii ve gücü ile bu yol yapılamaz. Halbuki iki kaza için önemli ve lüzumlu bir yoldur. Onun için bunun hiç olmazsa 1954 yılı içinde vilâyet yolu içine alınması lüzumu vardır. Bunu sayın Bakandan rica ediyorum.

6. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Manisa eski Mebusu Refik Şevket Ince'nin, Arzuhal Encümeninin 11 . V . 1953 tarihli raftalık karar cetvelindeki 5984 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/51) (1)*

REİS — Mazbatayı okuyorum.

(Mazbata okundu)

REİS — Müfit Erkuyumeu.

MÜFİT ERKUYUMCU (Bursa) — Muhterem arkadaşlar, Dilekçe Komisyonunun kararı şü: Bir gözü sakat olan bir vatandaş askerlik

vazifesini ifa ederken diğer gözünü de ârızaaya uğratmış ve gözünün mâlûl kalması sebebiyle mâlûliyet maaşının tahsisini istemiş. Dilekçe Komisyonu da ekseriyetle bu mâlûliyet maaşının tahsisine karar vermektedir.

Bu karar tamamen yanlıştır; mevzuata da aykırıdır. Yüksek malûmunuzdur ki, idari ve adli kaza mercilerinin vazifesi dâhiline giren işlerde Meclis Dilekçe Komisyonunun karar vermek yetkinsi yoktur. Bu gibi kararlar idare mercilerinin vazifelerine müdahale teşkil eder. Bugün bu vatandaş hakikaten mâlûl kalmış ise yapacağı bir şey vardır.

Alâkah, Millî Müdafaa Vekâletine müracaat edecek, istinadettiği raporu ileri sürerek kendisi-

(1) 40 sayılı matbuu zaptın sonundadır

ne mâlûliyet maaşı bağlanmasını istiyecekti. (İstemiş sesleri) İstemiş ama, istediği tarihte gözü tamamen mâlûl olmadığı için o vakit talebi reddedilmiştir. Dilekçe Komisyonunun mazbatasından bu anlaşılmaktadır.

Komisyon gerekçesinde diyor ki; mâlûliyet maaşı istediği anda mâlûliyeti tahakkuk etmiş değildi. Bu bakımdan talebinin reddi doğru değildir. Sonradan Mâlûliyet tahakkuk ettiğine göre bu hususta Meclis bir karar verebilir. İşte arkadaşlar yanlış olan nokta budur. Bir vatandaş için kanuni merciler kapanmış ise o vakit bir mebus arkadaş veya Hükümet bir teklif yapar. Bu teklif üzerine kendisine mâlûliyet maaşı tahsis edilir. Dilekçe Komisyonunun mevzuat haricinde karar vermeye ve Millî Müdafaa Vekâletini icbar etmeye salâhiyeti yoktur. Karar bu bakımdan yanlıştır.

Sonra diyor ki: «Kendisi mâlûl idi hakkını aramasına da imkân yoktu».

Arkadaşlar, Yüksek Meclisin de malûmudur, mâlûliyet hiçbir zaman hak aramaya mâni değildir. Bir avukata müracaat ederek bu işten anlıyanların tavassutu ile hakkını zamanında alabilirdi. Böyle yapmadığına göre bu esbabı mucibede isabet yoktur. Hakikaten bu vatandaş iki gözünü de askerî hizmet sırasında kaybetmiş se her hangi bir mebus arkadaş veya bendeniz teklif yapalım, maaş tahsis edilsin. Dilekçe Komisyonunun idari mercilere müdahale yolu ile maaş tahsisine idari mercileri mecbur etmesi bakımından yanlıştır. Bu bakımdan kararda isabet bulunmadığına işaretlerle Dilekçe Komisyonu raporunun reddini rica ediyorum. Buna dair de bir takrir veriyorum. Kabulünü istirham ederim.

REİS — Hâmid Şevket İnce.

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Erzurum) — Muhterem arkadaşlarım, Mustafa İkinci arkadaşımızın büyük baskısı altında buraya fırladım, geldim. Mustafa İkinci çok sevdiğim bir arkadaşdır. Aman Hâmit bu iş için çıkma kürsüye dedi. Dedim ki; Anayasa mucibince memleket hesabına yemin ettik. Duygularımızı, bilgilerimizi kürsüden söyleyeceğiz, hata ve sevap ne ise. Hakem muhterem heyetinizdir. Kendisinin bir kitap okuduğu şu sırada kendisine görünmeden buraya geldim. Arkadaşlar, malûl bir nefere maaş verilmemesi için her hangi menfî bir his taşıyacak değiliz. Her gün değil Mecliste, dışarda bize müracaat eden vatandaşlara yardım etmek-

teyiz ve bundan da zevk almaktayız. Bir nefere maaş verilmesin diye, burada söz söylemek mümkün değildir. Vicdanım sızlıyarak vazife yapmak mecburiyetindeyim. Binaenaleyh evvelâ şunu arz edeyim, vicdanım sızlıyarak vazife yapmak ve Arzuhal Encümeninin bir rey ekseriyetle çıkardığı bu son karara dikkatinizi çekeirim, bir rey ekseriyetle çıkardığı bu kararın yarın emsal teşkil etmek suretiyle önümüze çıkaracağı meselelerden şiddetle korkarak huzurunuzda çıktım. Hâdisenin tafsilâtını Müfit Erkuymcu arkadaşım verdi, ben onu tekrardan içtinabeden bir arkadaşınız olarak oraya temas etmiyeceğim. Yalnız gayet kısa bir fıkra okuyacağım. Eski encümen diyorki, o da ekseriyetle karar vermiş: «Bu mâlûle mevzuat dairesinde aylık bağlanması lâzımdır.» Mevzuat dairesinde aylık bağlanması lâzımdır... A mübarek encümen, lütfen söyle hangi mevzuat? Millî Savunma Bakanlığının en yüksek mertebeli memurunu çağırılmış, dinlenmiş, o diyor ki: 551 sayılı Kanun ile 195 numaralı tefsir, maatteessüf, yanarak söylüyorum, bu mâlûle böyle bir tahsis yapmaya imkân bırakmadı... Onun da yüreği parçalanıyor, çünkü o da Türk'tür. Esasen başka türlü kabili tasavvur mudur ki?

Fakat arkadaşlar, biz kanunun hâkimiyetini kabul etmek zaruretindeyiz. Evet bu Meclis, her şeyden ve her kesten evvel, kanunun hâkimiyetine titriyerek riayet edecektir. Müfit'e ve şimdi bir arkadaşımıza dediğim gibi, yapın, getirin bir tasarı ben de imza edeyim, o mâlûl vatandaş maaş bağluyalım, böyle muhtaç bir Türk'e yardım etmemek olur mu? Böyle bir teklifi her arkadaş kabul edecektir. Bütün arkadaşların endişesi, bu mazbatanın kabulü suretiyle suimsal teşkil etmesindedir. Yani, Meclisin hukuki bünyesine rahne açılmasındandır. Şimdi size kararın fıkrai hükmiyesini okudum: (Mevzuat dâhilinde maaş tahsis edilmesi) denmiş. Yahu bir madde rakamı söylesene. Zaten memuru mesulü gelmiş ve buna bu mevzuat dâhilinde maaş tahsisine imkân olmadığını ifade etmiş, fakat buna rağmen encümen demiş ki: (Ne o kanun ve ne o tefsir bu hâdise mahalli tatbik değildir.) diyor. Ey Encümen Vekâletinin memuru sana bir kanundan, bir tefsirden bahsetmiş. Hayır efendim, ne kanun, ne tefsir bu hâdisede mahalli tatbiktir, diyor. Yanlış yapmışındır, diye de bir şey söylemiyor. Adamcağız ise kanunen tahsise

İmkân yoktur. Sabık encümen kanunen tahsis etmesi lâzımdır diyor. Fakat kanun bunu kabul etmiyor. Tahsis bir kanunla olur. Encümen kanun zikretmeksizin tahsis et diye emir ediyor. Bence bu ibarenin icabı kanunisi, hattâ af bu yursunlar icabı mantıkisî yoktur.

Şimdi; bundan şu mâna çıkıyor. VeleVKi kanun müsaade etmesin, hattâ ve hattâ bu adamcağızın idari kaza yoluna gitmesi için o müddeti geçirmiş bulunsun. bu adamın dileğini yerine getireceksin demek istiyor encümen... Bu olur mu? Kanunun maverasından devletin mesul bir rüculüne hitap etmek, ona mükellefiyet tahmil etmek doğru olur mu? Elbette olmaz. Encümen kanun hükmünü düşünecek ve biz bu işe bakamayız diyecekti. Çünkü bu ihtilâf idari kazaya tâbidir. Fakat öyle demiyor, ne olursa olsun eski kararı kabul ediyorum, diyor. Eski kararı bir iki satırla okudum.

Arkadaşlar; hepinizin vicdanından birer parçayı yüreğime katarak söylüyorum : Zaten bir Türk için başka türlü tasavvur edemiyorum, iki gözü kör bir adamın aleyhinde söz söyleyemeyiz. Fakat kanun hâkimiyeti namı hesabına bu kürsüden her atıfeti yaparız. Ama kendi teşriî bün-yemize kaza hakkı katamayız. Muhterem Encümen de buna kaani olduğu için son zamanlardaki mukarreratında buna riayetkâr olmaya başlamıştır. Şimdi 6 tane daha mazbata vardır. Onları gördüm doğruluğuna kaani olduğum için söz almıyacağım. Encümenin doğru yoldan giderken bazan şaşırırvermesi bizi endişeye sevk etmektedir, bize itimat vermemektedir. Biz teşriî vazifemizi yaparken ona göre hareket etmeliyiz. Bu mazbatanın bu esbabı mucibe ile reddini istirham ediyorum.

HASAN ERDOĞAN (Kars) — Muhterem arkadaşlar, hukukçu ve hukuki bilgilerine inandığımız muhterem arkadaşlarımız için hukuki cephesini tamamen izah ettiler. Bir de işin tıbbi cephesi vardır ki, benim bir az meslekimi alâ-kadar ettiği için, bu ciheti arz ederek heyeti aliyenizi tenvir edeceğim.

Hakikaten çok üzücü bir şey, bir gözü mâlûl bir insan askere alınıyor; vatandaşı, kanunlara uyararak, bir gözü olmadığı halde asker oluyor. Bir kaza eseri; askerî vazifesini yaptığı sırada sağlam olan gözünü de kaybediyor, tedavi görüyor. Tedavi gördükten sonra buna bir çürük raporu veriliyor, bir buçuk metreden görmektedir,

yani asker olamaz, gitsin gibi bir cevap. Burada bu raporun erken ve haksız verilmesi bu askeri mağdur duruma düşürüyor ve kanun müsait olmadığı için de buna Millî Müdafaa maaş bağliyamıyor. Burada kabahat tamamen bu raporu veren hekim arkadaşımıza aittir, çünkü rapor erken verilmiştir. Bir buçuk metreden rüyet vardır, dediğine göre, hekimin bunu garanti etmesi gerekirdi, raporu erken verdiğinden kısa bir zaman sonra bu askerin gözünü kaybetmiş olduğu anlaşılmaktadır. Şu halde bugün, bu meselenin buraya kadar gelişini ceffalkalem bir raporun mahsulü olup hakikaten üzerinde durulması icabeden bir hal iktisabedişindedir.

Bu rapor kabul edilmiyerek ikinci rapor kabul edildiği takdirde, asker mâlûliyet maaşı alacak ve bu kötü vaziyetten kurtulmuş olacaktır.

Askerin iki gözünü kaybetmiş olarak köyüne gitmesi ve Büyük Millet Meclisine müracaat ettiği halde ona bizlerin bir maaş bağliyamayışımız o asker üzerinde ve onun gibi askere gidecekler üzerinde ve hattâ köylü üzerinde çok kötü tesir edecektir.

Şimdi söz alışımin asıl sebebi, bundan önce verdiğimiz bir karardır, İstiklâl Harbine iştirak edip bir bacağı kaybeden bir mâlûle bizim maaş bağliyamayışımızdır, Niçin bağliyamadık? Çünkü şubesine sorduk kaydı yok, hastaneden kaydını öğrenemedik. Acaba bunu kim ameliyat etti, kim canını kurtardı, kim hastaneye yatırdı, hangi hastanede yattı, hangi deftere kaydedildi? bunu tesbit edemedik. Belki de bir düşman hastanesinde yattı, o belli değildir. Fakat bugünkü mevzuat karşısında, 35 sene sonra muhtaç bir duruma düşen bir bacağı İstiklâl Savaşımızda kaybetmiş bir gaziye defterde ismi bulunamadığı için maaş bağlanamamıştır.

Üzülerek söylüyorum, bu, bir hekim arkadaşın verdiği acele bir kararın neticesidir. Komisyon teklifinin tekrar incelenerek Millî Müdafaa Vekâletine iadesini ben arz ediyorum.

REİS — Söz isteyen var mı?

ENCÜMEN ADINA MUZAFFER ÂLİ MÜHTO (Kastamonu) — Söz istiyorum.

REİS — Buyurun.

MUZAFFER ÂLİ MÜHTO (Devamlı) — Çok muhterem arkadaşlar; huzurunuzda cidden müdafaa müşkül bir meseleyi müdafaa etmek

mecburiyetindeyim. Buna vicdanen mecburum. Feyyaz isimli bir vatandaş askere sol gözü kör olarak geliyor. Demir çubukları taşırken bir arkadaşının önde gitmesi dolayısıyla gözüne demir çubukları batıyor, ve gözünün içinde demir parçaları kalması dolayısıyla hasta oluyor, neticede rapor alıyor; bu raporda bir buçuk metre mesafeden ancak parmakları sayabilecek derecede görebilir, deniyor ve terhis edilip çürüğe ayrılıyor. 551 numaralı Kanuna göre mâlûliyet derecesi almak için bir gözünün tamamen rüyetten mahrum olması lâzımdır, bir doktor arkadaşın izahatına göre. Rapor her halde acele olarak verilmiş, bundan dolayı çürüğe çıkarılmıştır. Sonradan bu vatandaş tekrar Siird Askerî Hastanesinden aldığı rapora dayanarak sağ gözünü de kaybettiğinden bahsile tekrar müracaat ediyor. Bu suretle mâlûl olması dolayısıyla artık 551 sayılı Kanunun hükmü içine giriyor. Fakat bunun yanında bir de tefsir vardır, buna göre terhis anında bir gözünden tamamen mahrum olmadığı tahakkuk ederse mâlûliyet derecesi alamaz, diye kıyasen tabik edilmektedir. Takdirlerinize bırakıyorum. Bu kaza tamamen askerî bir vazifeyi ifa ederken olmuştur, binnetice gözü kör olmuştur. Nihayet vatandaş Dilekçe Komisyonuna müracaat ediyor ve biz Millî Müdafaa Vekâletine yazı yazıyoruz. Onun verdiği cevabı şurada size kısaca okuyacağım :

«Vazifede ârızalanan sağ gözüne gelince 1947 de çürüğe sevkini gerektiren Gülhanenin 1951 sayılı raporuna göre o tarihte bu göz 1,5 metreden parmak sayacak derecede görmekte ve bu yüzden (. . . bir gözün tamamen rüyetten mahrum olması) nı şart kılan 551 sayılı Kanunun emraz cetvelinde en aşağı mâlûliyet derecesi olan altıncı dereceye dahi girmemekte olduğundan dolayı askerlikten ihracı tarihinde kanunun tarifine uygun bulunmayan bu ârızası için kendisine mâlûl aylığı bağlanamamıştır. Bu defa Siird Askerî Hastanesince düzenlenen 14. IV. 1952 gün ve 92 sayılı yeni raporda ise, askerlikten çıkarılmasından sonra bu gözdeki görmenin tamamıyla kaybolarak 551 sayılı Kanunun emraz cetvelininin 60 ncı maddesine ve binnetice 6 ncı dereceden mâlûliyete uygun duruma girdiği anlaşılmış olmakla beraber, 195 sayılı tefsir muvacehesinde, ihracı anında mâlûliyet derecesine girmeyen ârızasının sonradan sivilli-

ğinde artarak dereceye girer mahiyet almış olması sebebiyle hakkında vekâletçe mâlûliyet işlemi yapılmasına kanuni imkân görülememektedir.

Vazifesi tesiriyle ârızalanan, bu yüzden askerlikten ihraç edilen fakat ihracı esnasında dereceye girmediği halde sonradan sivilliliğinde bu ârızasının artması neticesi mâlûliyet derecesine girer mahiyet alan adı geçen hakkında halen mer'î mevzuat muvacehesinde vekâletçe verilemiyen müspet kararın ancak Yüksek Başkanlıklarınca verilebileceğini ve bu işe ait ayrıca Divanı Muhasebat ve Şûrayı Devletçe verilmiş bir karar olmadığını arz ederim.»

Millî Müdafaa Vekâleti bu vatandaşa maaş bağlamak istemektedir. Bu isteği de işte bu yazı ile sâbittir. Fakat mevzuat buna imkân vermemektedir.

Ayrıca encümenimize celbedilen Millî Müdafaa Vekâleti Sağlık Dairesi Reisi General Hamza da bu şekilde beyanda bulunmuştur. Vekâlet bu vatandaşa maaş bağlamak istemektedir, bu, vekâletçe şayanı arzudur. Bu vatandaş asker iken hatalı olarak istihdam edilmiştir. Bu yüzden sağ gözü ârızaya uğramıştır. Bunda kendisinin hiçbir sunutaksiri yoktur.

Arkadaşlar; bu vatandaş hakkında Yüksek Heyetiniz elbette bir karar verecektir. Bu karar encümenimizin kararını ret suretiyle de olabileceği gibi, kanun yolları kendisine kapanmış olan bu vatandaş hakkında vicdanlarımıza dayanan bir âtîfet kararı da olabilir. Mâlûliyet maaşı bağlanması hususunda lehinde karar vermeniz, adalete, vicdana, hak ve nasafete uygun olacaktır. Takdir sizlerindir. Fazla mâruzatla kıymetli vakitlerinizi almak istemiyorum. (Bravo sesleri, alkışlar)

REİS — Bu hususta verilen tavrileri okuyorum.

Yüksek Reisliğe

Şifahen arz edilen sebeplere binaen yerinde olmayan Arzuhal Encümeni raporunun reddine karar verilmesini arz ve teklif ederim.

Bursa Mebusu
Müfit Erkuymeu

Yüksek Riyasete

Arz ettiğim maaş sebeplere binaen bu kaza za yoluna gitmek icabederken, o tarıkı terkede-

rek maaş tahsisi hakkında T. B. Meclisine mü-
racaatlar hak istemek doğru olamayacağından iş-
bu 40 sayılı raporun vazife yönünden reddine
karar verilmesini teklif ederim. 15. XII. 1954

Erzurum Mebusu
Hâmid Şevket İnce

Büyük Millet Meclisi Riyasetine

Arzuhal Encümeninin 9. XII. 1954 tarihli
kararın tekrar görüşülmek üzere encümene iade-
sini teklif ederim.

Kars Mebusu
Hasan Erdoğan

REİS — Demin söz aldığı halde işaret etme-
mişiz. Encüment Damalı arkadaşımız söz istiyor.

ERCÜMENT DAMALI (Sivas) — Muhterem
arkadaşlar, hâdisenin birçok cepheleri vardır.
Zatî hâdisе olarak da hepimizin vicdanlarında
bu mâlûlün maaşa istihkak kesbetmesi hakkında
tam bir kanaat vardır. Bu, muhakkak. Ancak,
hakkın tecellisi, bir intizamı âmme mevzuu ol-
duğundan, muayyen prensiplerin açtığı yollar-
dan vâkı olmalıdır. Bu itibarladır ki Arzuhal
Encümeni kararının şayanı tenkid olduğu mu-
hakkaktır. Arzuhal Encümeni kanun ısdar et-
miyor, karar veriyor. O karar, mevcut kanun-
ların tatbikını istihdaf edebilir. Mevcut kanu-
na rağmen ve onun dışında, yeni bir adalet
hükmü, yeni bir hissî adalet hükmü getirmiş ol-
sa dahi o hükmü yürütemez. Muhterem Hâmid
Şevket İnce arkadaşım gayet güzel izah ettiler.
Mevcut sarahatin vaz'ettiği hükümle böyle ah-
valde hükümet kanaliyle maaş bağlanamayacağı
sarahati nasıl olur da encümen tarafından
(bakanlık, hükümet maaş bağıyabilir) diye bir
kararla tebdil edilebilir?

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Erzurum) —
Kanunu kaldırmış olur.

ERCÜMENT DAMALI (Devamla) — Bu ka-
nunu tatbik değil, bu kanunu bu meselede kal-
dır, demek olur. Kaldı ki; bu vatandaşın henüz
hakkını kaybettiği iddia edilemez. Vicdanları-
mızı tatmin edecek şekilde bu muhterem âma-
nın hakkını ısdar edecek yollar, kanunu çiğne-
memek şartıyla mevcuttur. Bu yol, idari kaza
yoludur, idari kaza yolu açıktır. Şöyle bir mü-
talâa ile bu mâlûl askerinin idari kaza merciine
müracaatına rağmen orada hakkını ispat ede-
memiş olması muvacehesinde mücerret, bir va-
tandaş halinde Büyük Millet Meclisine başvu-

rarak, kendisi için hususi bir atıfet mahiyeti
hukukiyesini taşıyan bir kanun çıkarılmasını
talebetmesi halinde dahi hareketi mâkul ve yerin-
de olur. Fakat bu yollara gidilmeksizin kanun
tamamen yürürlükte, otoriteler yerinde ve tat-
bikat tamamen bu kanunlara göre işlemekte iken,
kanun çiğnenerek çıkan bir encümen kararını
kanun mahiyetinde Muhterem Heyetinizin tas-
diki halinde, hükümete, kanuna rağmen bir fiil
ve ieraatta bulunmayı emretmiş oluruz ki bu,
bizim kanunlarımıza olan hürmet hislerimiz ve
kanaatlerimizle asla bağdaşamaz.

Hisler kuvvetlidir. Hisler, adaletle birleştik-
leri zaman çok daha kuvvetli olurlar. Ama her
şeyden evvel kanunların hâkimiyetine riayet ve
hürmet etmek bizim birinci vazifemizdir.

Bir işte adalet mevcut olduğu halde mevcut
mevzuatla bunun temini mümkün olmadı, farzı
muhal olmadı ise hislerimiz bizi bu arkadaş için
hususî bir kanun çıkarmaya sevkeder. Bunda
muvaffak da oluruz. Ama o zaman hak tecelli
eder. Hislerimiz ve adalet duygularımız bize
bunu emreder, zira ancak bu suretledir ki ka-
nunu çiğnemenin ve kanun ve mevzuata muha-
lefet etmeden bir vaziyeti bu şekilde adalet
duygularımızla hal yoluna gitmiş oluruz. Bu
itibarla ne olursa olsun kanunun hâkimiyetine
saygı göstermeye mecbur olduğumuzu bilelim.
Ama âcil hislerimiz, adalet duygularımız bizden
fedakârlık istiyorsa bu mesele ayrıdır. Encümenin
noktai nazarını zatî hâdisе noktasından değil,
(işin en kritik yeri de burasıdır) arz etmiş ol-
duğum ve hile kanun hükmü ve vazife noktasın-
dan reddetmemiz icabeder. Ama hususî bir ka-
nunla, kanunun prensiplerini, kanunun ruhu-
nu zedelemeyen ve ihlâl etmeden bu hakkın te-
cellisine çalışarak işi yine halletmiş oluruz. (Bra-
vo sesleri).

REİS — Efendim, takrirleri okuduk. İki ta-
nesi Arzuhal Encümeni mazbatasının reddine,
bir tanesi de mazbatanın encümene iade edilerek
yeniden tetkik edilmesine dairdir.

Şimdi Arzuhal Encümeni mazbatasının red-
dine dair olan takrirleri tekrar okutup reyleri-
nize arz edeceğim.

(Bursa Mebusu Müfit Erkuyumcu'nun tak-
riri tekrar okundu)

(Erzurum Mebusu Hâmid Şevket İnce'nin
takriri tekrar okundu)

REİS — Efendim, Arzuhal Encümeni mazbatasının reddine mütedair olan yani mâlûl maası bağlanmamasına dair olan takrirleri reylerinize arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Efendim, reyleri saymak icabediyor, tekrar rica ediyorum : Takrirleri kabul edenler, yani Arzuhal Encümeni mazbatasının reddini uygun bulanlar, lütfen işaret versinler. Takrirler reddedilmiştir. (Alkışlar)

Şimdi, encüme iadesine dair olan takrirleri okuyoruz :

(Kars Mebusu Hasan Erdoğan'ın takriri tekrar okundu) (Geri alıyor sesleri)

HÂMİD ŞEVKET İNCE (Erzurum) — Geri alıyorsa ben kabul ediyorum.

REİS — Arzuhal Encümenine tekrar havalesini istiyen bu takriri...

ARZUHAL ENCÜMENİ ADINA MUZAFFER ÂLİ MÜHTO (Kastamonu) — Müsaade buyurun...

REİS — Buyurun...

MUZAFFER ÂLİ MÜHTO (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, Arzuhal Encümeninin bu mazbatasını tekrar komisyona vereceksiniz. Komisyonca yapılacak bir şey olmadığını arz etmek isterim. İşin uzatılması doğru değildir; ya kabul veya reddedersiniz. Komisyona havalesiyle bir şey çıkmıyacaktır.

MÜMTAZ TARHAN (Ankara) — Muhterem arkadaşlar, eğer bu takrir reddedildikten sonra ümedediyorsanız ki, bu vatandaşa maaş tahsis edilecek?.. Asla

HÜSEYİN ORTAKCIOĞLU (Çorum) — Ne biliyorsunuz?

MÜMTAZ TARHAN (Devamla) — Müsaade buyurun, arz edeceğim. Yani müspet bir netice almak istiyorsak, meseleyi daha ince tetkik ederek müspet bir netice alalım. Çünkü ikinci Arzuhal Encümeni, birinci Arzuhal Encümeninin kararını tasvibettiğine göre, bu da, mevzuat dairesinde bu vatandaşa maaş tahsisini mutazammındır, bu karar Millî Müdafaa Vekâletine gidince, Millî Müdafaa Vekâletinin alâkalı dairesi bu kararı okuyacak, mevzuat dairesinde tahsis diyor, mevzuat ise tahsise müsait değildir, tahsis yapamam, diyecek.

Onun için encüme verelim, encümen güzel bir formül bulsun ve vatandaş iktidar edilsin.

ENVER KARAN (Antalya) — Muhterem arkadaşlar; bu meselenin tetkikinde tıbbi bir ek-

siklik görüyorum. Şöyle ki; askerin en son aldığı raporda bir buçuk metreden görebilir deniliyor. Bir müddet geçtikten sonra bu asker köyüne gidiyor ve ondan sonra da gözü kapalı kalıyor, bu kapanış evvelki hâdiseye mi mâtuftur? Yoksa köyüne gittikten sonra ikinci bir hâdiseye oldu da ona mı mâtuftur? Bu cihet meşhûktür, (gürültüler), bu belli değildir.

REİS — Müsaade buyurun, dinliyelim efendim.

ENVER KARAN (Devamla) — Bendenizin kanaatime göre, bu mesele tekrar encüme gitsin, bu husus tenevvür etsin, hakikaten askerlikteki hâdiseye mâtuf ise bu seferki muayenede tebeyyün eder ve bu suretle de mâlûliyet maaşı tahsis edilebilir.

Şayet ikinci bir hâdiseye mâtuf ise o zaman ne olacaktır? Zira birinci muayenesinde ikinci bir muayeneye lüzum gösterilmemiştir. Bu bakımdan meselenin tetkiki için encüme iadesini rica ederim.

REİS — Mustafa Ekinci.

MUSTAFA EKİNCİ (Diyarbakır) — Muhterem arkadaşlar, Mümtaz Tarhan arkadaşımız diyor ki; encümenin vermiş olduğu karar mevzuat dâhilinde verilmesini âmir olduğu için, mevzuata uymamak bakımından bunun kabiliyeti tetkikiyesi yoktur.

Halbuki 551 sayılı Kanununun tatbikatına göre bu adamın mâlûliyeti terhisten evvel tamamen tebeyyün etmiş olsaydı o kanuna göre mâlûliyet maaşı alabilirdi.

Şimdi sabittir ki, bugün bu adamın iki gözü de rüyetten tamamen mahrum bulunmaktadır. Binaenaleyh o mevzuat dâhilinde buna mâlûliyet maaşı verilmesi gerekebilir.

Binaenaleyh mevzuatın tarifatını ikmal bakımından Millî Müdafaa Vekâleti tekrar bu askeri muayeneye sevk eder ve muayene neticesinde iki gözü mâlûl olduğu raporla tesbit edildiği takdirde mevcut mevzuata uygun olarak kendisine maaş tahsis edilebilir kanaatindeyim.

REİS — Komisyon adına Mühto.

ENCÜMEN ADINA MUZAFFER ÂLİ MÜHTO (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar; benden evvel bir arkadaşım çıktı ve ikinci rapor alınmamıştır, dediler. Evet ikinci rapor alınmıştır. Ve sağ gözünün tamamen kör olduğu ve bu suretle mâlûliyet derecesine girdiği tebeyyün etmiştir.

Yalnız bir ciheti tavzih etmek istiyorum; mevzuat dairesindeki tâbirden maksadımız yalnız mik-tara taallûk etmektedir. Bunu izah için söz aldım.

ERCÜMENT DAMALI (Sivas) — Usul hakkında.

REİS — Buyurun.

ERCÜMENT DAMALI (Sivas) — Muhterem arkadaşlar; biraz evvel Yüksek Heyetiniz bu mevzu hakkında nihai iradesini izhar etmiş ve keyfiyet hukukan tefhim edilmek suretiyle bildirilmiştir. Arzuhal Encümeninin raporu görüşülüp kabul edilmiştir. Bu kabulden sonra Arzuhal Encümeninin noktai nazarına itirazın Heyeti Umumiyeye gelen bu mesele itiraz sebepleri ve encümen kararı sebepleri müteakiben münakaşa edilerek tezekkür edilmek suretiyle olgunlaşmış ve ondan sonra itiraz önergeleri rey-i âlinize vaz' edilmiş ve kabul edilmemiştir. Mütaakiben Riyaset tarafından encümenin noktai nazarı Heyeti Aliyenize sunulmuş ve galip gelmiştir. Bu bakımdan artık en aykırı bir iş esaslı olarak halledildikten sonra bu meselenin yeniden encümene iadesiyle tezekkürüne imkân yoktur. Bu bakımdan yeniden esasa girmek, zaman kaybettirir (Doğru doğru sesleri).

REİS — İlk okunan tavriller mazbatanın red-dine mütedairdi, yani maaş bağlanmasına mütedairdi. Bunlar kabul edilmedi. İkinci bir tavriller bu meselenin bir kere daha tetkikine dairdir. Binaenaleyh birinci tavriller parmaklarını kaldıran arkadaşlar ikincisine de parmaklarını kaldırıp noktai nazarlarını belirtebilirler. Eğer Encüment Damalı arkadaşımızın düşündüğü gibi telâkki edilmişse bu tavriller Heyeti Umumiye o şekilde mütalâa ederek reddederler ve bu mesele kesinleşir ve bunu usulen müzakere etmek ve reyimize vaz' etmek mahzurlu olmaz, bilâkis bunda zaruret vardır.

REİS — Hâdi Hüsman Bey söz istiyor musunuz?

HÂDİ HÜSMAN (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, bir noktayı da arz etmek isterim; encümen bu noktada bir tavzihte bulunmadı.

Altıncı derece diye bâzı ifadeler dolaşüyor; eğer altıncı dereceden, hattâ beşinci dereceden mâlûliyeti kabul edilirse maaş bağlanmaz, iki yüz liralık arazi verilir. Encümen dahi kanun dairesinde maaş tahsis edilsin dediği halde bu maaş tahsis edilebilecek midir? Bunun üzerinde dahi lâyıkıyla tetkikatını yapmamıştır. O itibarla en-

cümene iade edilsin; sonra rapor hakkında konuşan arkadaşımızın noktai nazarı da eayı dikkattir. Bu rapor zamanında mı verilmiştir? Tekrar bir rapor almak imkânı yok mudur? Kanunen imkân vardır.

Bu noktalarda tereddüettiğimiz için ve mesele tenevvür ederse kalben verilmesini çok arzu ettiğimiz bu maaşın verilmesi imkânı olur. Bu maksatla encümene giderse çok yerinde olur.

REİS — Takriri yeniden okutup reyimize arz edeceğim.

(Kars Mbusu Hasan Erdoğan'ın takriri tekrar okundu).

REİS — Bu tavriller kabul edildiği takdirde mazbata yeniden encümene gidecek ve tetkik edilecek. Reddedildiği takdirde Arzuhal Encümeni mazbatasını kabul edilmiş olacak ve mâlûl maaşı eski karar mucibince bağlanacak.

KEMAL BALTA (Rize) — Söz istiyorum.

REİS — Oylama sırasında söz veremem.

Arzuhal Encümeni mazbatasının encümene iadesini, yeniden işin tetkikini uygun bulanlar işaret buyursunlar... Sayacağız.

Bu tavriller kabul etmeyenler...

Yeniden tetkik edilmek üzere Arzuhal encümenine iadesi kabul edilmiştir.

2. — *Seyhan Mbusu Sinan Tekelioğlu'nun, Muvakkat Arzuhal Encümeninin 28 . III . 1952 tarihli haftalık karar cetvelindeki 1440 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri ve Arzuhal Encümeni mazbatasını (4/60) (1)*

REİS — Mazbatayı okutuyorum.

(Mazbata okundu.)

REİS — Buyurun Sinan Tekelioğlu.

SİNAN TEKELİOĞLU (Seyhan) — Arkadaşlar; mâruzatım daha çok Maliye Vekilini alâkadar edecektir. Fakat nedense vekiller, ya meşguliyetleri dolayısıyla veyahut sair suretlerle Meclis içtimalarına gelmedikleri için kendileri bu içtimalarda yapılan müzakerelerden malesef haberdar olamıyorlar.

Arkadaşlar; Âbidin Paşa Çiftliği bugün Adana'da bir meseledir. Âbidin Paşa Adana'da vali iken şehrin imar ve ihyası şart ve kaydıyla, kim bilir kaç yüz bin dekar araziye zaptetmiştir.

(1) 41 sayılı matbu zaptın sonundadır.

Fakat Kuvayı Milliye Adana'ya girinceye kadar. Âbidin Paşa vereseleri kim bilir nerelerde saklı idiler. Adana'ya gelemezlerdi. (Geçen iktidarın kahramanları onları aradılar, buldular. Şimdi bu çiftlik parça parça memlekette tagallüp ve tahakküm safına geçmiş insanların elindedir. Hepiniz bilirsiniz ki, (imar ve ihya) kaydı ile alınan arazi muayyen bir zaman zarfında imar ve ihya edilmese derhal istirdat edilir. Çünkü devletin malıdır. Devlet malında da zilyedlik mesmu olamaz.

Ben Maliye Vekiline soruyorum, bu işle hangi avukat meşgul oluyor? Bu çiftlik kimlerin elindedir? Ben onların parça parça kimlerin elinde olduğunu biliyorum.

Adana'da İstiklâl Savaşından sonra bir yağma yapılmıştır. Emvali metrukeye ait arazi ile bu çiftlik de bu yağma içindedir. Hükümetin nazarı dikkatini celbederim. Bunun için mahkemeye gitmek lâzım gelmez. Kanun sarıhtir. (İmar ve ihya) kaydıyla alınmıştır. Dilekçe Komisyonunun kararına itiraz etmiyorum. Hükümeti ikaz ediyorum. Yarım dekar arazisi olmayan zavallılar mevcut iken devlet arazisinin şunun, bunun elinde kalmasına Demokrat Parti müsamahakâr davranabilir mi? Ben öyle zannediyorum ki, çok yakında Adana'da milyonlara kadar çıkacak olan araziye bu gaasıpların ellerinden alarak halka tevzi etmek şeklini de Maliye Vekili arayıp bulacak, diğer vekiller de onunla beraber olarak milleti arazilendirecektir.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Başka söz istiyen yok. Mazbatayı reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir ve itiraz reddedilmiştir.

3. — *Tokad eski Mebusu Sıtkı Ataç'ın, Arzuhal Encümeninin 18. I. 1954 tarihli haftalık karar cetvelindeki 7699 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/61) (1)*

REİS — Mazbatayı okutuyorum.

(Mazbata okundu.)

REİS — Mahmut Goloğlu..

MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Muhterem arkadaşlarım, usulü gereğince vâkı iti-

raz üzerine Yüksek Heyetinizin takdir ve kararına arz edilen Arzuhal Encümeninin işbu kararının mevzu ve muhtevası olan hâdis, taşıdığı hukuki, içtimai ve siyasi karakter bakımından cidden şayanı tetkik, şayanı ehemmiyet ve hattâ şayanı ibrettir. Bu arada derhal arz etmeyi de lüzumlu bulurum ki; bu kürsüden şimdiye kadar vâkı bütün konuşmalarım da daima mevzuun hususiyet çerçevesi içinde kalmıya ve katiyen politika sahasına intikal etmemeye âzamî gayret sarf etmişimdir. Bu defa da bu bakımdan sarf edeceğim bütün gayretime rağmen ara sıra sözlerimin politika sahasına intikal eder gibi olduğunu müşahede ederseniz bunu sadece ve sadece meselenin ve realitenin özüne sadık kalmak hususundaki samimî arzuma bağışlamanızı istirham ederim.

Zira şimdi huzurunuzda mevzu müzakere olan meselenin esası hukuki olmaktan ziyade siyasi, hukuki olmadan evvel de tamamen siyasi-dir. Siyaseten müzakere mevzuumuzu teşkil eden hâdisenin bizatihi içinde mevcuttur.

Hâdis nedir? Bugün 85 yaşını idrâk etmekte bulunan Sırrı Bellioğlu adındaki vatandaşımız, yıllar boyunca, elinden geldiği nispette, memleketine hizmette bulunmuş, mebusluk, hattâ vekillik yapmış bir kimsedir. Sırrı Bellioğlu'nun yüreği memleket aşkı ve kafası memleket dertleriyle doludur. Her münevver vatanperver gibi memleket idaresinin gidişini yakinen takibetmektedir. Atatürk'ün ölümünden, sonraki yılların gidişi ise birçoklarımız gibi onu da müteessir etmiş bulunmaktadır. Memleket idaresinin demokratik esaslara hiç de uygun olmayan, tamamen keyfi bir yola girdiğini ve memleket işlerinin her gün biraz daha fenaya gittiğini görerek endişelenmiş ve bunu kendine dert edinerek bâzı makam sahiplerine birkaç mektup gönderip (Teşkilâtı Esasiye Kanununun tabbikını isteriz, matbuat hürriyeti isteriz, hürriyet isteriz) gibi ifadelerle ıstıraplarını heyecanlı bir surette ifadeye kalkışmıştır. Sene 1940 tır. Cümlece malûmdur ki; o tarihte memleketimiz, tam mânasiyle, tek parti hâkimiyetinin icabı olan demokratik anlayıştan uzak, müsamahasız ve insafsız bir idare cihazının elinde bulunmakta idi. Bu sebeple Sırrı Bellioğlu'nun bu mektupları mesnet ve delil addolunarak mahkeme ve sevk olundu. Fakat her devirde vazifesini sadece elindeki kanunların ışığı altında ya-

(1) 42 sayılı matbuat zaptın sonundadır.

pan Türk hâkimleri, Sırrı Bellioğlu'nu beraet ettirince; vatandaşı susturmak ve yıldırma'yı üstün bir idare sistemi kabul edenler derhal faaliyete geçtiler. Siyasi başkumandanlık, diye mevhum bir askerî makam icadederek, orduyu bu siyasi başkumandan aleyhine ayaklanmaya teşvik ettiği iddiasıyla ve aynı suçtan Sırrı Bellioğlu'nu bir kere de askerî mahkemeye sevk ettiler.

Netice; o anda kendini göstermişti. Ne pahasına olursa olsun bir mahkûmiyet kararı çıkarılacak, Sırrı Bellioğlu müstebit bir idarenin entirikalarına kurban edilecekti. Tahminler tahakkuk etti ve Sırrı Bellioğlu evvelce beraet ettiği suçtan bu defa, İstanbul Kumandanlığı Askerî Mahkemesinin 22 Temmuz 1940 tarih ve 17007/4, 196/40 esas ve 39/40 karar sayılı ilâmiyle Askerî Ceza Kanununun 1/94 ve Türk Ceza Kanununun 31, 33, 36 ve 20 nci maddeleri gereğince 9 sene 4 ay müddetle ağır hapse ve müebbeden âmme hizmetlerinden mahrumiyete mahkûm edildi. Maaşları kesildi, kitap ve sair eşyası müsadere olundu.

Elbette ki, bu kararın hakla, hukukla, kanunla pek alâkası yoktu. Çünkü ceza, orduyu isyana teşvik suçuna dayatılmıştı. Halbuki mektuplardaki yazıların katiyen böyle bir mahiyeti yoktu. Hattâ isyana teşvik edildiği iddia olunan makam sahipleri ve bu meyanda rahmetli Erkânı Harbiye Umumiye Reisi dahi kendilerine gelen mektuplardaki sözlerin (Hükümet icraatını tenkid) eden daha başka bir mâna taşımadıklarını resmen askerî mahkemeye bildirmişlerdi. Buna rağmen hususi mahiyette ve hükümet icraatını tenkid şeklinde dahi olsa iktidara dil uzatılmasına asla tahammül edemiyen devrin siyasi başkumandanı, Sırrı Bellioğlu'nun büyük bir cezaya çarptırılmasını arzuladığı için bu arzu yerine gelsin diye orduyu isyana teşvik suçu icat olunmuştu. Böylece, eski İktisat Vekili Sırrı Bellioğlu 70 nci yaşında korkunç bir iftira ve isnatla hapse atılmış ve tam 9 sene 4 ay müddetle hapiste kalmıştır. Bu müddet zarfında dayanılmaz ıstıraplarıyla baş başa hapisane köşelerinde 80 nci yaşını idrake varan Sırrı Bellioğlu tek teselliyi yüreğindeki vatan aşkında bulmuş ve memleketimizde demokrasi güneşinin doğarak onu hakiki hürriyete kavuşturmasını sabır ve tevekkülle beklemiştir.

Sırrı Bellioğlu' nâhak yere hapsanede yata dursun, memlekette demokratik hareketler başlamış ve çok partili siyasi hayata girilmiştir. Hak ve hürriyet meseleleri yavaş yavaş dile gelmiş ve zamanın iktidar partisi mensuplarından bazıları dahi kendi iktidarlarının kötü hal ve hâdiselerinden ıstırap duymaya başlamışlardır. Bu arada Sırrı Bellioğlu'nun vaziyeti bizzat onu mahkûm ettirenleri de rahatsız etmeye başlamış ve vicdanlarındaki bu azabı telâfi için sabık iktidar tarafından 1949 senesinde Sırrı Bellioğlu için hususi bir af kanunu hazırlanıp Büyük Millet Meclisine kadar getirilmişse de o devirde hâlâ politika entrikaları hak, hukuk, kanun ve vicdanlara hâkim olmakta devam ettiği için siyasi mülâhazalar mezkûr kanunun çıkarılmasına engel olmuştur.

Nihayet milletçe siyasi kaderimizin dönüm noktası olan 14 Mayıs 1950 günü gelip çatmış ve millî iradeye dayanan kuvvet ve ekseriyetle Demokrat Parti iktidara gelerek Türk milleti hasretini çektiği ve mücadelesini yaptığı hürriyet ve demokrasiye kavuşmuştur. Bir yandan yılların ihmaline uğramış aziz vatanımızın imar ve ihyasına çalışılırken bir yandan da eski devrin kötülük bakıyelerinin tasfiyesine başlanmış ve bu arada Sırrı Bellioğlu'nun vaziyeti de ele alınmıştır.

Sırrı Bellioğlu bu sırada 9 sene 4 aylık mahkûmiyetini ikmal ederek hapisten çıkmış ve diğer bilcümle kanun yolları tamamen kapanmış bulunduğu bir arzuhal ile Büyük Millet Meclisi Reisliğine başvurmuştu. Talebi inceliyen Arzuhal Encümeni, Sırrı Bellioğlu'nun siyasi gadre uğradığı neticesine varıp keyfiyeti Adliye Encümenine intikal ettirmiştir. Adliye Encümeni de talebi uygun görüp Sırrı Bellioğlu'nun mahkûmiyetini bir adli hata kabul ederek, cezasını tamamen çekmiş olmasına rağmen, bir hususi af kanunu ile üzerindeki bu ağır ve haksız damgayı kaldırmaya karar vermiş ve hazırladığı hususi af kanununu Büyük Millet Meclisi Heyeti Umumiyesine sevk etmiştir.

Mezkûr kanunun Heyeti Umumiyedeki müzakeresi, pek tabii olarak mühim bir hukuki mevzu ile karşılaşmıştır. Şöyle ki; gerek hukuki esasata ve gerekse Ceza Kanununun 98 nci maddesindeki sarîh hükme göre hususi af; ya cezayı tamamen ortadan kaldırmak veya azaltmak veya değiştirmek için çıkarılabilir ve ka-

nunda sarahat olmadıkça fer'i ve mütemmim cezalara tesir etmez.

Sırrı Bellioğlu ise cezasını tamamen çekmiş olup geride sadece müebbeden hidematı âmmeden memnuiyet, maaşının kesilmesi ve mallarının müsadere gibi fer'i ve mütemmim cezalar kalmıştır. Bu hususu ele alan bâzı arkadaşlarımız kanunun müzakeresi sırasında bu noktayı ileri sürmüşler ve fer'i ve mütemmim cezalar için kanun metninde sarahat bulunmadığını belirtmişlerdir. Diğer bâzı arkadaşlarımız ise kanun metnindeki (Bütün hukuki neticeleriyle affedilmiştir) tâbirinin fer'i ve mütemmim cezaların da affı hususunda sarıh bir hüküm olacağını beyan etmişlerdir. Kanunun müzakeresi daha çok hukuki ve akademik esaslar üzerinde cereyan ettikten sonra kifayeti müzakere takririnin kabulü ile maddelere geçilmiş ve birinci madde hakkında verilen bir önerge ile bu maddeye (zayı ettiği haklar kendisine iade edilir) şeklinde bir fıkranın da ilâvesi talebetmişse de Adliye Encümeni sözcüsü arkadaşımız bu kanunun ancak yürürlüğe girdikten itibaren hüküm ifade edeceği, makale teşmil imkânı olmadığı aksi halde hukuki ihtilâtların doğacağı cevabını verince bu bahiste başkaca müzakere cereyan etmeksizin verilen önerge reddedilerek madde aynen kabul edilmiştir.

Halbuki kanaatimizce, üzerinde durulması lâzımgelen en mühim nokta burası idi. Çünkü verilen önergenin kabulüyle hukuki ihtilâtlara sebep olacağını iddia eden ancak sözcüsü bilâkis bu önergenin reddine sebep olan cevabıyla hukuki ihtilâtlara bizzat sebebiyet vermiş bulunmaktadır. Çünkü, adliye encümeni sözcüsü bu cevabıyla seri ve mütemmim cezaların affedilmediği ve binaenaleyh müsadere olunan eşyalarla kesilen maaşların iade edilemeyeceği kanaatini vermiş bulunmaktadır. Halbuki yine bizzat Adliye Encümeni tarafından hazırlanmış bulunan kanun tasarisına ait esbabı mucibede (dolayısıyla mahrum kaldığı fer'i haklarına kavuşturulduğu takdirde kendisinin mesbuk hizmetlerine karşılık bir mükâfat olacağı) tâbiri mevcuttur. Bu ifade karşısında müsadere olunan eşyalarla kesilen maaşların iadesi hususunu adliye encümeni peşinen kabul etmiş demektir. Buna rağmen verilen önergeye Adliye Encümeni sözcüsünün itirazı, kanunun ruh ve mânasına tamamen aykırıdır. Çünkü;

1. Hususi af henüz tamamen çekilmemiş cezalara ait olmak lâzımgelirken bu hâdisede ceza tamamen çekildikten sonra bir hususi af kanunu çıkarılmış olduğuna göre bu kanunun daha ziyade fer'i ve mütemmim cezalara şâmil olması gayet tâbiidir. Yani bu kanun çıkarılmaz Sırrı Bellioğlu'nun müsadere edilmiş eşyalarıyla müterakim maaşları iade edilmek lâzımgelirdi.

2. Nitekim bâzı arkadaşlar bu kanunu çıkarmanın doğru olmadığını ileri sürerek icabederse hidematı vataniye trtibinden maaş bağlanması hakkında bir kanun çıkarılmasını teklif etmişlerse de, Meclis Umumi Heyeti işbu hususi af kanunuyla Sırrı Bellioğlu'nun bütün haklarına yeniden kavuşacağı düşüncesiyle bu teklife iltifat etmemiştir.

3. Gerek Encümen sözcüsü ve gerekse diğer mebus arkadaşlar, hattâ o tarihte muhalefete mensup bir arkadaş dahi bu mahkûmiyetin bir hatayı adliden ileri geldiğini açıkça beyan etmiş olmalarına göre adli hata sebebiyle verilen bir hükmün hususi af kanunu ile kaldırılması halinde adli hataya dayanan cezanın mütemmimi olarak verilmiş bulunan eşya müsadere ve maaş kesilmesi hakkındaki kararların da bu kanunla ortadan kalkması gayet doğru ve haklı görülmek lâzımdı.

4. Nitekim kanunun birinci maddesinde mezkûr cezanın bütün hukuki neticeleriyle affedildiği sarahatle kayıtlı bulunmaktadır. Affedilen hukuki neticeler arasında «eşyaların müsadere ve maaşların kesilmesi» gibi neticeler de vardır ve ceza bu neticelerle birlikte affedilmiş olduğuna göre kanunla birlikte müsadere edilen eşyaların ve kesilen maaşların Sırrı Bellioğlu'na iadesi icabederdi. Bütün bunlara rağmen müsadere edilen eşya ile müterakim maaşları kendisine iade edilmediği için Sırrı Bellioğlu B. M. Meclisine müracaat etmiş ve fakat Arzuhal Encümeni mütaaddit istidalarla ve kanunun yanlış tatbik edildiği iddiası ile mezkûr talebi usul bakımından, hukuki esâat ve prensiplere aykırı görerek reddeylemiştir. Geçen Devrede verilen bu kararı isabetli bulmayan Tokad eski Mebusu Sıtkı Ataç müddeti içinde itirazda bulunduğundan Arzuhal Encümeni işbu itiraz üzerine hâdiseyi tekrar incelemiş ve eski kararda ısrarı mutazammın yeni bir kararla huzuruza gelmiştir.

Muhterem arkadaşlarım;

Şimdi müsaade ederseniz buraya kadar olan izahatımın ışığı altında Arzuhal Encümeninin bu defa ittihaz ettiği kararı ve mucip sebeplerini tetkik edelim :

1. Teşkilâtı Esasiye Kanununun 54 ncü maddesine ve B. M. Meclisinin 311 sayılı Kararına nazaran bu mevzuun İstida Encümeninde tetkikına imkân yokmuş.

Teşkilâtı Esasiye Kanununun 54 ncü maddesinin esası şudur :

Ne B. M. Meclisi, ne de İcra Vekilleri Heyeti mahkemelerin kararlarını hiçbir suretle tebdil, tağyir, tehir ve infazına muhalefet edemezler. 311 sayılı kararda da bunu teyideden bir misal mevcuttur. Fakat böyle bir mucip sebebin bu hâdise ile olan alâkasını anlamak mümkün değildir. Zira: Mevzuumuz bir mahkeme kararı değil, 5765 sayılı Kanunun anlayış ve tatbik edilmişindeki vuzuhsuzluktur. İtirazlar bu noktaya mâ-tuf ve halli istenen mesele de budur. Mahkeme kararı, zaten 5765 sayılı Kanunla ortadan kalkmıştır. Ancak kanunu tatbikle vazifeli olanlar kanun maddesindeki (bütün hukuki seticeler) tâbirini kâfi derecede vuzuhlu bulmamışlar ve bu sebeple tatbikatta kanun vâzımının maksadına aykırı bir vaziyet hâsıl olmuştur.

Şimdi yüksek heyetinizin kararıyla bu hususun halline çalışılacaktır. Burada ne mahkeme kararı vardır, ne de bu kararın tebdil, tağyir ve tehiri mevzuubahistir. Yani mevzuumuzla Teşkilâtı Esasiye Kanununun 54 ncü maddesinin hiçbir alâkası yoktur. Acaba İstida Encümeni neden bu 54 ncü maddeyi bir mucip sebep böyle kabul etmiştir. Kanaatimizce Arzuhal Encümeni bu maddeyi pekçok kullanmış olduğundan el alışkanlığı ile buraya da yazmış olacaktır.

2. Arzuhal Encümeninin mucip sebeplerinden bir diğeri de Millî Müdafaa Vekâletinin verdiği cevaptır. Kendi hukuk müşavirliğinin mütalâasına dayanan bu cevabında, Millî Müdafaa Vekâleti, Af Kanununda bir sarahat bulunmadığını beyandan sonra istida sahibinin iddiası gibi bu hususta Başvekâletle bir muhabere de cereyan ettiğini ve hulâsa, müsadere olunan eşyalarla kesilen maaşların iadesinin doğru olmayacağını bildirmiştir.

Halbuki; Sırrı Bellioğlu, Hususi Af Kanunundan sonra Başvekâlete verdiği bir istida ile kesilen maaşlarıyla müsadere olunan eşyaların da

mezkûr kanun gereğince iadesini talebetmiştir. Başvekâlet bu istidayı Millî Müdafaa Vekâletine havale etmiştir. Millî Müdafaa Vekâleti Başvekâletten kendisine havale olunan bu istida üzerine hâdiseyi tetkik etmiş ve 16 Ekim 1953 tarih, Ks:2 ve 7303/53 sayılı bir yazı ile (hukuki hakları ile maaşlarının ve müsadere edilen eşyanın kendisine iadesinin hak ve adalet prensiplerine uygun olacağı) neticesine varıldığını resmen Sırrı Bellioğlu'ya tebliğ etmiştir. Bu yazı aynen elimizde durmaktadır.

Demek ki, Millî Müdafaa Vekâleti ile Başvekâlet arasında bir muhabere cereyan etmiştir; ve Millî Müdafaa Vekâleti maaşlarla eşyaların iadesinin hak ve adalet prensiplerine uygun olduğunu resmen yazı ile hak sahibine bildirmiştir. Buna rağmen İstida Encümenine bu kanaatin tamamen zıddı bir mütalâa göndermiştir, asıl üzerinde durulacak nokta budur. Bu nasıl olmuştur? Kanaatimizce; esasta Millî Müdafaa Vekâleti de bu eşya ve maaşların iadesine taraftar ise de Af Kanununda katî sarahat bulamadığı için sadece hukuki usule riayet zoru ile aleyhteki mütalâaya varmıştır.

Zaten bu dâvanın esası da bu noktadır. Bizlerin samimî kanaatimiz ve anlayışımız da eşyaların ve maaşların iadesi yolunda olduğu halde kanunun ifadesindeki vuzuhsuzluk sebebiyle bir hukuki ihtilâtle karşılaşmış bulunmaktayız. Arzuhal Encümeni bu hukuki görüş ve samimî kanaatleri karşı karşıya koyup onları telife çalışacak, müspet veya menfi katî bir neticeye vardıracaktı. Halbuki Arzuhal Encümeni bu yola hiç gitmiyerek kendisine gelen resmî yazıları mucip sebep diye alıp onlara göre karar vermiştir. Böyle olacak olduktan sonra işin Arzuhal Encümenine gelmesine hiç lüzum kalmazdı. Hülâsa Arzuhal Encümeninin bu ikinci mucip sebebi de hem hakikatlere tam uygun değildir, hem de bir mucip sebep olmaktan ziyade bir hikâyei halden ibarettir.

3. Şimdi Arzuhal Encümeninin üçüncü mucip sebebine geliyoruz : Mucip sebebe, göre Af Kanununun müzakeresi sırasında zâyi olan hakların iadesi için yapılan ilâve fıkra teklifine karşı Adliye Encümeni sözcüsü (biz maalesef bu kanunu makale teşmil etmek imkânı hukukisi karşısında bulunmuyoruz) demiştir. Filhakika mâruzatımın başında sözcünün bu beyanından bahsetmiştik. Fakat zaten işleri karıştıran da bu

sözlerdir. İstida encümeni bu sözleri bir mucip sebebi mesnedi yapacağına bir hukuki tetkika tâbi tutacaktır. Çünkü aynı encümen sözcüsü müzakerenin bir başka yerinde (Sırrı Bellioğlu birkaç mektup yazarak postaneden göndermek suretiyle bâzi askerî makamata gûya ayaklandırmaya teşvik etmiş. Yüksek Heyetinizin takdirine arz ediyorum, bir mektupla askerî ihtilâlin vukuu kabil midir? Ve aynı zamanda işte hatayı adli mevcuttu) demektedir. İstida Encümeninin o tarihte muhalefete mensup bir âzası da (Eğer bu mesele başka bir mahkemeden geçseydi ortada suç unsuru diye bir şey görülmeyebilirdi. Bizi affa götüren sebepler budur. Buna benzer adli hatalar olduğu vakit onun neticelerini ortadan kaldıracak, adli hatanın yükü altında bulunan vatandaşı kurtaracak yer Büyük Meclistir, adli hata vardır) demiştir.

Demek ki böyle bir cezanın verilmesine esasen hukuki imkân mevcut olmadığı ve sadece bir adli hata eseri olarak verildiği için 5765 sayılı Kanunla tamamen kaldırılmıştır. Esas ceza böyle bir sebeple kaldırılınca fer'î ve mütemmim cezalar nasıl kalabilir? Çünkü, hukuki tasnif bakımından cezalar ikiye ayrılır. Birincisi, asli cezalardır. İkincisi, asli cezaya eklenen cezalardır ki, bunlara da fer'î ve mütemmim cezalar, derler. Asli bir ceza olmadıkça fer'î ve mütemmim bir cezanın mevcudiyetine de imkân yoktur. Şu halde mevzuumuzda olduğu gibi, asli ceza bütün hukuki neticeleriyle ortadan kaldırılınca yani mevcut olmayınca asli cezaya eklenmiş bulunan fer'î ve mütemmim cezaların da mevcut kalmalarına imkân olamaz. Asli ceza ile beraber fer'î ve mütemmim cezalar da orta yerden kalkmış olur.

Hâdisenin hukuki izahı bu olduğu gibi; mantiki izahı da aynı neticeye varır. Çünkü, 5765 sayılı Kanun hususi bir af kanunudur, ve bir cezayı ortadan kaldırmıştır. Kaldırılan ceza nedir? 9 sene 4 aylık hapis mi? Hayır; zira bu ceza zaten tamamen çekilmiştir. O halde bu kanunla kaldırılması istenilen ceza olsa olsa tamamen çekilmiş bulunan asli cezadan bakıya kalan fer'î ve mütemmim cezalar yani müsadere ve maaş kesimi cezalarıdır.

Buna rağmen, bu kanunun mânevi bir maksada dayanarak çıkartıldığı da iddia olunabilir. Ve denebilir ki, bu kanun; Sırrı Bellioğlu'na bu cezanın haksız olarak çektirildiği ve Sırrı

Bellioğlu'nun hiçbir zaman böyle bir suç işlemiş vatandaş olmadığını tevsik ve tesbit için çakarılmıştır. Şayet böyle bir iddia vârit olursa buna bizim fikrimizi teyidedeceği için teşekkürle mukabele ederiz. Çünkü, bir vatandaş ki suç; işlemediği halde cezaya çarptırılmıştır. Millî irade ile suçsuz olduğu tesbit ve tevsik olunarak suçluluk hali kaldırılmıştır. Nasıl olur da böyle bir vatandaşa sen suçsuzsun bu sebeple senin suçsuzluğunu ilân ediyoruz ama haksız yere müsadere olunan eşyalarını ve kesilen maaşlarını geri veremeyiz, denebilir?

Kaldı ki, 5765 sayılı Kanunun birinci maddesinde esas cezanın yalnız başına değil, (Bütün hukuki neticeleriyle) affedildiği de sarahatle hüküm altına alınmıştır. Fer'î ve mütemmim cezalar ise asli cezanın hukuki neticelerinden başka bir şey değildir. Binaenaleyh; esas cezasını tamamen çekmiş olmasına rağmen affolunan Sırrı Bellioğlu'nun müsadere olunan eşyaları ile kesilen maaşlarının da kendisine iadesi icabeder. Doğru olan, hak ve adalete uygun bulunan da budur. Gayrı şekildeki tatbikat vâzı kanunun arzu ve maksadına katiyen uygun olamaz. O halde yapılacak iş nedir? İstida encümeni bütün mesaisini bu noktada teksif ederek tatbikattaki bu aksaklığa bir çare aramak icabederken tefsir teklifinde bulunmanın vazifeleri cümlesinden bulunmadığını ileri sürerek raporunu tamamlamıştır. Halbuki; Arzuhal Encümeni, böyle bir usuli imkânsızlığı, kararına mucip sebep olarak göstermeden önce Sırrı Bellioğlu'nun müsadere olunan eşyalarıyla kesilen maaşlarının iadesi hakkındaki kanaatini açıklamalı idi. Şayet Arzuhal Encümeni de bizim gibi bu maaş ve eşyaların iadesinin doğru olacağı kanaatinde ise bu kanaatini açıkça belirtmesi ve bu kanaati kuvveden fiile çıkaracak bir hukuk yolu araması icabederdi. Eğer bu meslenin halli için bir tefsir talebi lâzım ve fakat usulen encümenin böyle bir talepte bulunması mümkün değil ise o zaman bu teklifi encümen âzalarından bir arkadaşımız da yapabilirdi. Yahut tefsir yerine, tesis yoluna gidilmesi de düşünülebilir ve 5765 sayılı Hususi Af Kanununa kesilen maaşlarla müsadere olunan eşyaların iadesini mutazammın, bir muvakkat madde ilâvesi için kanuni usul gereğince evrak Adliye encümenine intikal ettirilebilirdi.

İşte muhterem arkadaşlarım, hangi cepheden mutalâa edilirse edilsin, Sırrı Bellioğlu'nun ke-

silen maaşlarıyla müsadere olunan eşyalarının iadesi hususundaki vâkı talep ve bu hususta vâkı itiraz üzerine Arzuhal Encümenince ittihaz olunan işbu aleyhteki karar hak, hukuk ve usul bakımından asla tatminkâr değildir. Yaşı 85 i bulan, ömrü memlekete hizmetle geçen, bir adlı hata neticesi mahkûm olup cezasını çekmiş olmasına rağmen hususi bir kanunla affedilen Sırrı Bellioğlu'nun mühim bir yekûn da tutmayan kesilmiş maaşlarıyla müsadere olunmuş eşyalarını iade etmek adalet ve kanun icabı olduğu gibi bir vicdan borcudur da.

Binaenaleyh; Arzuhal Encümeninin işi bu zaviyeden mütalâa ederek tatbikattaki aksaklık ve kanundaki vuzuhsuzluğu izale için bir tefsir yoluna mı, yoksa bir tesise mi gitmesi lâzım geldiğini araştırması için evrakın tekrar Arzuhal Encümenine iadesini arz ve teklif etmekteyim. Bu hususta makamı Riyasete bir de önerge veriyorum, takdir yüksek heyetinizindir. (Bravo sesleri, alkışlar).

VACİD ASENA (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlarımız Sırrı Bellioğlu'nun mâruz kaldığı vaziyeti Mahmut Goloğlu arkadaşımız feci olarak tavsif ettiler. Bu hususta ben de kendilerine iştirak ederim. Hattâ tavsiflerini hafif, hem de pek hafif bulduğumu belirtmeyi bir kadirşinaslık telâkki ediyorum.

Sırrı Bellioğlu'nun başından geçen facia nedir? Affı hakkında çıkarılan kanunun sözcülüğü bana tevdi edilmiş olması itibarıyla hâdise hakkında kısaca mâruzatta bulunacağım.

Sırrı Bellioğlu rahmetli Fevzi Çakmak'ın askerî mahkemeye göndermiş olduğu bir mekupta sarahaten ifade edildiği gibi umumiyetle, Hükümetin icraatını ve yapılan intihabatı bâzı hükümet ricaline posta ile göndermiş olduğu mektuplar ile tenkid etmekte idi. Bu mektuplar o zamanın iktidarı tarafından bir suç delili olarak ele alınmış ve adli mahkemeye müracaatla aleyhinde âmme dâvası ikame edilmiştir. Yapılan tahkikat ve mahkeme sonunda bu mektuplar muhteviyatının her hangi bir suç unsuru teşkil etmediği neticesine varılarak hakkında beraet kararı verilmiş ve bu karar kaziyeye muhkeme halini iktisabetmiştir. Bundan öfkelenen o zamanın resikârından bulunan zevatı muhtereme... (Gayrimuhtereme sesleri). Antrparantez öyle, fakat burada maalesef bu tarzda mâruzat-

ta bulunmak mecburiyetindeyim, işte arkadaşlar, eski iktidarın bu defa orduyu isyana tahrik suçundan kendisi askerî mahkemeye sevk ediyor. Yapılan muhakemesi sonunda da Askerî Ceza Kanununun 94 nci maddesine tevfikân 9 sene 4 ay hapse mahkûm edilmiş bulunuyor. Askerî mahkemenin ilâmında istinadedilen kanun maddelerini, müsaadenizi istirham etmek suretiyle arz edeceğim.

Sırrı Bellioğlu hakkında, Askerî Ceza Kanununun (94) nci maddesinin birinci fıkrası ile bu kanun mâtuf bulunduğu Türk Ceza Kanununun 80, 31, 33 ve 36 ncı maddeleri hükümleri tatbik edilmiştir. Fakat bendeniz bu hâdiseye mütaallik dosyayı ariz amik tetkik etmiş bir arkadaşınız sıfatıyla çok açık olarak arz ediyim ki; askerî mahkeme hakikaten hataya düşmüş bulunuyor. Bu kanunun Büyük Millet Meclisinde müzakeresi sırasında bu husus zabıtnamede münderiçtir. Hatayı adli tâbiri zapta geçmiş bulunmaktadır. Hâdiseyi umumi hatlarıyla telhis ve arz ettikten sonra mahkûmiyet ilâmında temas ve beyan edilen kanun maddeleri üzerinde bâzı tahliller yapacağım.

İlâmda mahki Askerî Ceza Kanununun 94 nci maddesinin birinci fıkrası, iptidai haddi beş seneden başlamak üzere ağır hapis cezasını muhtevi bulunmaktadır.

Hüküm ilâmında mündemiç, Türk Ceza Kanununun 80 nci maddesi de şu hükmü sevk etmektedir : Bir suç işleme kararının icraatı cümlesinden olarak kanunun aynı hükmünün birkaç defa ihlâl edilmesi muhtelif zamanlarda vâkı olsa bile bir suç sayılır. Bundan dolayı tertibedilecek ceza altıda birden (âzami olarak) yarıya kadar artırılabilir. Kanundaki mansus esaslar bu merkezde olmasına nazaran mahkemenin, Sırrı Bellioğlu'na, eğer suçu belli ise, tahmil edeceği mahkûmiyet kararı 7,5 sene olması icabederken büyük bir zühule düşmek suretiyle 9 sene 4 aya mahkûmiyeti yükseltilmiş bulunmaktadır.

Bu yanlışlığa munzam olarak mahkûmiyet ilâmında bütün emvalinin müsaderesine ait bir hüküm de var. İlâmda derecedilen bu hükümde yine ilâmda tasrih edildiği ve hile Ceza Kanununun 36 ncı maddesine istinadedilmiştir. Ceza Kanununun mezkûr maddesi suçta kullanılan maddelerin müsaderesini âmir bulunmaktadır. Eğer suçta kullanılan maddeler yasak maddeler-

den bulunmayıp da ve şahsi âhara aitse mahkeme bunların müsaderesine aslâ karar veremez. Hükmü kanuni böyledir. Buna rağmen askeri mahkeme kanunun hükmünün de dışına çıkmak suretiyle bütün emvalinin müsaderesine karar vermiş olduğundan Bellioğlu'nun mevut bütün muameleki zaptedilmiştir. Bu müsaderenin akibeti de meçhuldür. Bu şartlar dâhilindeki Sırrı Bellioğlu'nun mahkûmiyet sebeplerini anladıktan sonra komisyon, teklif edilen hususi Af Kanununun cidden yerinde ve hakkı ihkak mahiyetinde telâkki etmiş ve kabul ederek Yüksek Meclise sevkına karar vermiştir.

Bu kanunun müzakeresi sırasında ise İzzet Akçal, Cihad Baban ve Şahap Tol arkadaşlarımız müşterek bir tahrir verdiler. Bu tahririn muhtevası aynen: (Zayi olan haklar kendisine aynen iade edilir.) şeklinde idi. Bu teklif üzerine komisyon işi tetkik etti ve biraz evvel metni aynen arz ettiğim teklifle hazırlanmış olan kanunun metnini gözden geçirdi. Kanunun metni şöyledir arkadaşlar: Kesinleşmiş ve infaz edilmiş olan 9 sene 4 ay ağır hapis cezası bütün hukuki neticeleriyle beraber affedilmiştir. Hem en arz edeyim ki; bu kanunun müzakeresi sırasında çok muhterem üstadımız Halil Özyörük, Sırrı Bellioğlu'nun mahkûmiyet hükmünün infaz edilmesi cihetini ileri sürmek suretiyle ortada bir ihtilâti hukuki meydana gelmemesi için nazarı dikkati celbe ve çekilmiş olan bir ceza mevzuunun af müessesesine dâhil edilmesine cevaz var mıdır, yok mudur diye bir sual tevcih ettiler. Bendeniz kendilerine komisyon adına şu şekilde cevap verdim. Sırrı Bellioğlu yalnız 9 sene 4 ay hapse mahkûm olmamış, mütemmin ve fer'i cezalardan olan müebbeden hidematı âmmeden memnuiyet emval müsaderesi, mahurriyet ve sair vaziyetlerde vardır. Bu itibarla biz kanunun metnini umumi mahiyette yazdık ve tedvinindeki esas ve düşünüş de budur, şeklinde mukabelede bulundum. Hakikaten hukuki vaziyet de bunu âmirdir ve kanun bu ruh ile tasvip buyuruldu.

Mahmut Goloğlu arkadaşım, şayanı şükranlıdır meseleyi dikkatle tetkik etmişler, Meclis huzurundaki mâruzatına tamamen ben de iştirak ediyorum. Yalnız ayrılmış olduğum bir cihet, bir nokta vardır. O da biraz evvel bahsettiğim İzzet Akçal arkadaşımın maddeye bir fıkra ilâvesine dair olan teklifine mümas mütalâasıdır.

bu maddeye bir fıkra ilâvesine mütedair olan teklif üzerine şu şekilde Meclise mâruzatta bulunmuştum : «Muhterem Heyetiniz takdir ederler ki, bu kanunu makable teşmil etmek imkânı hukukisi karşısında maalesef bulunmuyoruz. Bu kanun da ancak yürürlüğe girdiği tarihten itibaren her türlü hak kazanılabilir. Bunu geriye irca ettiğimiz takdirde birçok hukuki ihtilâtlar karşısında kalabiliriz.» belki bu mâruzatım tam bir vuzuh ifadesinden mahrumdur. Sırası gelmişken mâruzatımın saikini arz etmek mecburiyeti vicdaniyesi karşısında bulunuyorum. Filhakika hukuki ihtilâti tâbiri Dilekçe Komisyonundaki arkadaşlar tarafından bir mesnet ittihaz edilmişti. Bizim o zamanki düşüncemiz şu merkezde idi; kanun gayet sarihdir, kanunun metnin ibaresinin umumi mahiyette olması itibariyle İzzet Akçal ve diğer arkadaşlarımızın teklifine mahal yoktur, demek istedik. Hukuki neticeleriyle affedilmiş tâbiri düşünölmüş mevzuu tamamen ifade eder, diye düşündük. Bu bakımdan Sırrı Bellioğlu'nun vaktiyle gaspedilmiş haklarının iadesini de tazammun eder düşünöncesi hâkim olmuştur. Binaenaleyh idari makamlar eğer bu haksız neticeleri tefsir veya tahlilde aciz beyan etmişlerse bunun ne şekilde bir muameleye tâbi tutulması lâzımgeldiğini sorabilirlerdi. Bu hususta da kanun yolu kapanmış değildir. Bilâkis daima açıktır, her türlü ihtimal karşısında tereddüdedilmiş olduğu takdirde tefsir yerine tesis yapılır ve neticeten münakaşa mevzuu olan hukuki ihtilâfın da münakaşası kapanmış olur.

Mahmut Goloğlu arkadaşımın bu noktaya biraz târizkâr şekilde şahsıma tevcih ettikleri sözleri tamamiyle hüsnü niyetle söylenmiştir. Bizim de düşüncemiz kendilerinin düşüncesine tamamiyle intibak etmektedir. Bu itibarla her hangi bir sebeple aramızda bir ihtilâf asla mevzuubahis değildir.

Sözlerimi bağlarken şu cihete de temas edeyim : «Hukuki neticeleriyle affedilmiş» tâbiri tamamiyle Sırrı Bellioğlu'nun vaktiyle gaspedilmiş olan haklarının ihkaki mahiyetini tazammun eder. Hattâ, ceza nazariyatına göre hususi af esaslarının tevsii mahiyetindedir. Umumi af esaslarına şebihtir. Bu itibarla ben de Dilekçe Encümenini teşkil eden sayın arkadaşlarımdan istirham ediyorum ve Yüksek Meclise de ayrıca

mâruzatta bulunuyorum, mazbatanın encümenine iadesi suretiyle hakikaten gadre uğramış olan bu zâtın hakkını el birliği ile kurtaralım arkadaşlar. (Soldan : Alkışlar).

ARZUHAL ENCÜMENİ ADINA SELÂHATTİN TOKER (Elâzığ) — Muhterem arkadaşlar, benden önce konuşan iki kıymetli arkadaşım hâdisenin takibetmiş olduğu bütün siyasi, idari ve hukuki safhaları vazıhan izah etmiş bulunuyorlar. Ben yalnız komisyon adına, konuşmuş olan arkadaşlarımızın mazbatamızın mucip sebepleri hakkındaki kanaat ve mütalâalarına cevap vermek için söz almış bulunuyorum.

Efendim, 1953 yılında eski İktisat Vekili ve Kocaeli Mebusu Sırrı Bellioğlu Büyük Millet Meclisine müracaatta bulunuyor. Bu müracaatı da Arzuhal Encümeninde tetkik ediliyor, müracaatında talep etmiş olduğu hususlar dört maddeden ibarettir.

Birisi; bir hususi Af Kanunu çıkardınız, bununla benim tamamen cezalarımı kaldırdınız, bunu esas ittihaz ederek Askerî Temyiz Mahkemesine baş vurdum, bir iadei muhakeme istedim, verilmeyen maaşlarımla gasbedilmiş olan eşyalarımın geriverilmesini istedim, bunu reddettiler. Bunun temini, olmadığı takdirde affın tazammun ettiği mâna dairesinde gaspedilen eşyalarımınla birlikte verilmeyen maaşlarımın iade edilmesi hususunu tefsiren halledin, arkadaşlar. Bu vatandaşın aldığı emekli maaşı elli lira iken bilâhara kanunla 154 liraya çıkarılmıştır. Bu maaş alınırken hikâyesini dinlediğiniz hâdisi üzerine 9 sene 4 aya mahkûm olunca kendisi hapse atılır atılmaz maaşı kesilmiş ve bu sefer 2071 sayılı Kanuna göre, yetimlerine maaş tahsis edilmiştir. 1951 de bu ferdi, Hususi Af Kanunu çıkınca kesilmiş olan 154 lira maaşı tekrar iadeten tahsis edilmiş.

Bu zat şimdi diyor ki, ben mahkûm olup hapse atıldığım zaman benden kesilen ve yetimlerine tahsis edilen maaşla bana tahsis edilen maaş arasındaki farkı ve müsadere edilen kitap ve eşyalarımı da bana iade edin.

Arkadaşlar, bunu tetkik ettik. Af Kanunu hakikaten hususi ve ferdi bir Af Kanunudur ve bu cezayı bütün hukuki neticeleriyle kaldıran bir mânayı tazammun etmektedir. Bu hukuki netice eğer hususi Af Kanununda tasrih edilmediği için bütün fer'î ve mütemmim cezalara da teşmil edecek olursak o takdirde Goloğlu arkadaşımız hak-

lıdır. Hem maaş, hem de eşyalarının iadesi lâzımdır. Ancak bu hukuki netice 98 nci maddeye göre arkadaşlar, gerek hususi Af Kanunla ve gerekse kararname ile olsun hilâfında yazılı bir hüküm olmadıkça fer'î ve mütemmim cezalara tesir etmez.

Ana kanunlarımız için bu cihetini, kanunda yazılı olmadıkça ve hususi ve fer'î cezalara sâri bir hüküm bulunmadıkça katıyen teşmil edilmez, diyor.

Şimdi, hukuki netice tâbirinden eğer fer'î ve mütemmim cezalara da teşmil edilmesi suretiyle kabul edilirse bu vatandaşın arzusu yerine gelebilir. Ancak yine T. C. K. 100 neü maddedeki hükmüne göre umumi ve hususi af....

..... Zabdolunan eşya ve ne de mal sandığına tediye edilen ağır para cezalarının istirdadını icabetirmez..

Biz Af Kanununun mazbatamızda bu fer'î ve mütemmim cezaları ihtiva etmiyor mânasına aldık. Neyi ihtiva ediyor? 9 sene 6 aylık cezayı affetmekle hidematı âmmeden memnuiyet cezasını kaldırıyoruz dedik. O günkü encümen sözcüsü muhterem arkadaşımız izahta bulundular. Biz kanunu makabline teşmil edemeyiz, Af Kanununu tefsir de edemeyiz. Bünyesinde hususi bir kayıt olmadıkça katıyen yapamayız. Bu teşmili yapamayınca, sayın komisyon sözcüsü arkadaşımızın dediği gibi bunu bütün hukuki neticeleriyle tefsir etmek lâzımdır. Tefsir talebini kabul ettiğimiz takdirde Sırrı Bellioğlu arkadaşımız hakkında biz encümen olarak bir tefsir teklifi yapamayız dedik. O halde bu meselede Goloğlu arkadaşımızla hissen beraberiz. Bu vatandaşımızın gaspedilmiş mallarıyla paralarının iadesini hissen kabul ediyoruz. Ama arkadaşımız Büyük Millet Meclisinden bu vatandaşın talebettiğini tefsir yoluyla verin diyor. Biz ise bu affın hukuki neticelerini, fiilî ve mütemmim cezalarına teşmil etmeyi kabul etmedik. Bütün hukuki neticeleri, fiilî ve mütemmim cezalarına teşmil edilirse o takdirde suç kalmaz ama biz bunu hukukan teşmil etmeye kanunen imkân görmedik. Bu, bir kanun meselesidir, dedik. Yukarda da arz ettiğim gibi biz encümen olarak hissen Mahmut Goloğlu arkadaşımızla beraberiz. Bir kanun teklifi ile bu vatandaşın talebettiği her hususu temin etmiş oluruz, dedik.

Arkadaşımızın izah ettiği hususları haklı gö-

rerek kararı hem fer'i cezalara da teşmil etmek suretiyle bu arkadaşımızı hem maaşı hem de eşyası verilir, biz bu hususu da Af Kanununda bütün cezalar kaldırılır diye bir kayıt görmedik ve bunun içinde kararı teşmil edemedik. Eğer muhterem heyet lüzum görüyorsa bir arkadaşımız kanun teklifiyle gelir, mağdur arkadaşımızı da bu suretle tatmin etmek imkânı bulunur. Mâruzatımız bundan ibarettir.

MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Usul hakkında.

REİS — Buyurun.

MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Efendim, usuli bir noktanın tavihine zaruret duyduğum, çünkü önergemin o takdirde mânası kalmıyor.

Muhterem arkadaşım izah ettiler, dediler ki, ret sebebi iki noktadandır : Ya tefsir suretiyle hukuki neticelerin fer'i ve mütemmim neticelere teşmili, yahut yeni bir kanun maddesi ilâvesi.. Biz de onun içindir ki encümen havalesini istiyoruz. Her ne kadar encümen kanun yapmaz, yapmaz ama, Dilekçe Komisyonu kabul ederse bunu Adliye Komisyonuna havale eder, orası yapar. Nitekim bundan evvelki Af Kanunu da Hükümetten ve milletvekillerinden gelmemiş, doğrudan doğruya Dilekçe Komisyonuna müracaat edilmiş, Dilekçe Komisyonu muvafık bulmuş, Adliye Komisyonuna havale etmiş ve kanun oradan gelmiştir. Şimdi hususi kanuna gidecek olursak aynı sistemi takibetmeye mecburuz, Dilekçe Komisyonu muvafık bulur, İftüzük gereğince Adliye Encümenine havale eder ve kanun oradan gelir. Binaenaleyh, «komisyonlar kanun teklif edemez» şeklindeki mütalâalarını, usuli bakımdan bu şekilde tavihi lüzumlu gördüm.

ARZUHAL ENCÜMENİ ADINA SELÂHADDİN TOKER (Elâzığ) — Muhterem arkadaşlar, kıymetli arkadaşımız sözlerimi yanlış anlamış olacaklar, biz diyoruz ki, arkadaşımız Büyük Millet Meclisine müracaat etsin. Teşkilâtı Esasiye Kanununun 82 nci maddesine göre, kanun ve nizamlara muhalif gördüğü işler için Meclis af çıkarabiliyor, fakat bu husus talep ile mukayyettir. Biz tefsirde bulunmadık, encümen olarak tefsire lüzum görmedik, kanaatimizi izhar ettik. Ama hissen arkadaşımızla beraberiz, bu bir tesis mevzuudur, af talebini Teşkilâtı Esasiye Kanununun 26 nci maddesi ile vatasdaş da isteyebilir, hıssım akrabası da isteyebilir, Arzuhal

Encümenine af talepleri gelebilir, orası bir inha mazbatası ile bu talebi Adliye Encümenine gönderir, fakat bir kanun teklifine salâhiyeti yoktur. O ancak böyle bir inha mazbatasına yapmaya yetkilidir, biz böyle bir mazbata da yapmadığımız için bu talebi is'af etmedik.

Bu bir tesis mevzuudur, sayın arkadaşım bu kadar etraflı tetkikat yapmışlardır, ben de kendilerine iştirak ederim, yapacakları bir kanun teklifi ile süratle bu işi halletmek mümkündür kanaatindeyim.

REİS — Servet Sezgin.

SERVET SEZGİN (Çanakkale) — Muhterem arkadaşlar; büyük bir vatanperverin, hepimizin yüreklerini ve vicdanlarını parça parça eder şekilde, mâruz kaldığı bu büyük haksızlık olmasa idi ben de yüksek huzurunuzda bu vesile ile söz almayıcaaktım.

Sırrı Bellioğlu, devrinde hükümetin ieraatını ve siyasetini tenkidettiği için emsiline raslanmayan şiddetli bir mukabele ile karşılaşmış, ağır bir cezaya mâruz bırakılmış, emvali müsadere edilmiş ve aynı zamanda kitapları elinden alınmıştır.

Ben bu vatanperveri Hukuk Fakültesini bitirdikten sonra İstanbul'da hâkim namzedi iken, ilâmat bürosunda staj yaptığım bir sırada tanıdım. İstanbul Ceza Evine infaz için gönderilen bu vatanperver bütün bu uğradığı haksızlıklara rağmen yine Reiscumhura bir mektup göndererek memleketin politikasını bir taraftan tenkid ederken İkinci Cihan Harbinin siyasi şartları altında memleketin politikasına verilecek istikamete işaret ediyor ve o kadar uzağı görüyordu ki, kendisi Fransız ordularının mağlûp olmasına rağmen ve 1941 Haziranına rağmen Fransızların, İlgilizlerle müttefiklerin harbi kazanacağına işaret ediyordu. Bu vaziyet ve şartlar altında on iki adanın terk edilmemesi ve on iki adanın elden çıkarılmıyarak emniyetinin sağlanması için teklifler yapıyordu. İşte böyle bir düşünceye sahip olan bu adam büyük bir haksızlığa mâruz kalmış, iktidarımız bu haksızlığı gidermek için bir af kanunu çıkarmıştır. Bu af kanunu çok büyük miktarı infaz edilmiş olan bir cezayı ortadan kaldırmak maksadına mâtuf değil idi. Kanunlar yalnız metinleriyle tefsir edilmezler. Tefsir yollarında, kanunların esbabı mucibeleri ve Meclis Zabıt Cerideleri bü-

yük bir yer tutar. Biraz evvel muhterem arkadaşımız Vacit Bey, burada bu kanunun teklifi maksadını ve o günkü zabıtlarda cereyan eden hâdiseleri açıkladı. Türk Ceza Kanununun 98 nei maddesi ve diğer bir hükmü açıktır. Hususi af metinde sarahat olmadıkça fer'î ve mütemmim cezalara teşmil edilmez. Fakat bu kanun ki hususi afta fer'î ve mütemmim cezalarda bütün hukuki neticeleriyle tâbirine dâhildir. Bütün hukuki neticeleri arz ettiğim zabıt ceridelerine göre tefsir etmek lâzımgelir. Böyle mütalâa edince, Mahmut Goloğlu arkadaşımızın izahlarına göre kesilen maaşların, müsadere edilen emval ve kitapların vatanperver Sırrı Bellioğlu'na iade edilmesi lâzımgelir. Şimdi büyük bir vatanpervere yapılmış olan haksızlığı izale ederken yıllar ve yıllar hâlâ bekliyecek ve onun maaşlarını, müsadere edilen emvalini iade etmiyecek, birtakım nazari mütalâalara dalıp gidecek miyiz? Biraz evvel bir âma hâdisesinde Meclis mevcut mevzuatın da üzerinde Türk Milletinin adalet ve vicdanı vardır diyerek yapılan ret tekliflerini reddetmiştir. Aynı hâdisi burada mevcuttur. Şu halde her ne yapacaksak bir an evvel ve hiç durmadan Mahmut Goloğlu arkadaşımın teklifini kabul ile Sırrı Bellioğlu'nun maaşlarını ve müsadere edilen emvalini iade edelim. Bu vatanperver hayatının son günlerinde müsterih olarak gözlerini hayata kapamış olsun muhterem arkadaşlar. (Bravo sesleri)

REİS — Bahadır Dülger.

BAHADIR DÜLGER (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar; Sırrı Bellioğlu'nun affını intaceden Dilekçe Komisyonu mazbatasını hazırlamış olan Mazbata Muharriri arkadaşınız benim.

Dilekçe Komisyonunda Sırrı Bellioğlu'nun mütaaddit müracaatlarını ve 1948 yılında hazırlanarak intacedilmemiş olan Af Kanununu, mahkeme dosyalarını inceledikten sonra Sırrı Bellioğlu'nun işlemiş olduğu bir suç ve suç mevzuu diye bir şey ortada yokken kendisine haksız yere bir suç tasni edilmiş olduğunu gördüm. Bu (suç) üzerine kendisi için haksız adaletsiz, mesnetsiz bir karar verilmiş olduğunu ve kendisinin dokuz sene dört ay hapiste yatmış olduğunu tesbit ettik. Halbuki, dediğim gibi ortada hiçbir suç mevzuu yoktur, Sırrı Bellioğlu suçlu değildir arkadaşlar; şu sıralarda oturan arkadaşlarımız gibi, kelimenin tam mânasıyla mâsum bir

vatandaştır. O zamanki sistemin bir icabı olarak tasni edilmiş bir suçla mahkûm edilmiştir. Bu şartlar dairesinde o zamanki Dilekçe Komisyonu ittifakla karar verdi ve bir Af Kanunu yapmak hususunu Adalet Komisyonuna inha etti. Adalet Komisyonu meseleyi tetkik etti ve bir hususi Af Kanunu halinde ortaya getirdi. Bu kanunu getirmekten maksat ihtiyarlık veya her hangi bir sebep dolayısıyla cezasını çekemeyecek bir duruma gelmiş bir mücerimi af etmek değildir. (Af) kelimesinin bu hâdiseye hukuki intibakı yoktur. (Af) kelimesini, ona ağzımız alıştığı için kullanıyoruz. Burada suçu olmamış, mâsum olarak zorla hapse atılmış bir adamın vaziyeti mevzuubahistir. Arkadaşlarımız birtakım lâflar söylediler. Bunlar mahkûmlar için mevzuubahistir. Gaderen, zülmen bir adam hapse atılırsa fer'î ceza, mütemmim ceza olur mu? Bu adam mâsumdur. Geçen devrede bu meseleyi mütalâa eden Büyük Millet Meclisi nihayet bu karara varmış olduğu için bu hususi Af Kanununu çıkarmıştır.

Şimdi gelelim meseleye; ben geçen devrede bu meselenin hazırlanmasında oldukça hizmeti sebketmiş ve bu işi tetkik etmiş olan bir arkadaşınız olarak söylemek istiyorum ki, meselede tatbikat hatası vardır. Bu kanunu tatbik etmiye memur olanlar kanunu lâyikiyle tatbik etmemişlerdir. Mesele, bir tefsir veya tesis meselesi değildir, mevcut bir kanunun lâyikiyle tatbik edilmiş veya edilmemiş olmasıdır. Bu itibarla Dilekçe Komisyonunun kaçınmak istediği şekilde bu, Dilekçe Komisyonunun salâhiyeti dışına çıkan hukuki bir mesele değildir. Bakınız nasıl arkadaşlar; Adalet Komisyonu, tanzim etmiş olduğu esbabı mucibe lâyihasında aynen şu tâbiri kullanıyor : (Dolayısıyla mahrum kaldığı fer'î haklarına tekrar kavuşturulduğu takdirde kendisinin mesbuk hizmetlerine karşılık bir mükâfat olacağı...) Bu esbabı mucibede sarih olarak zikredilmiştir.

Gelelim kanun metnine; o zamanki Adalet Komisyonu (filân sayılı ilâmla kesinleşmiş olan 9 sene dört ay ağır hapis cezası bütün hukuki neticeleriyle affedilmiştir) diye bir tâbir kullanmıştır. Şimdi komisyon sözcüsü arkadaşımız; (Bütün hukuki neticeleri) tâbirini biz tefsire tâbi tutmadık, esasen tutmaya da hakkımız yoktu diyor. Bu zabıtları, esbabı mucibe lâyihasını tetkik ederek kanunun tatbikiyle mükellef olan Hükümetin ve idare cihazlarının bu kanunun bu şekil-

den başka suretle anlamaları ve tatbik etmeleri lâzımdı.

HÜSEYİN ORTAKÇIOĞLU (Çorum) — Tatbikatta hata yoktur.

BAHADİR DÜLGER (Devamla) — Müsaade ediniz Hüseyin Bey, ben etmemiş olduklarını ispata çalışıyorum, siz de gelir buraya ettiklerini ispat edersiniz.

Bu af kanununun görüşülmesi sırasında o zamanın Dahiliye Vekili olan muhterem Halil Özyörük söz almışlar ve madde metnindeki (bütün hukuki neticeleri) tâbirinin bir hazfi hukuki olduğunu ispat yolunda birtakım mütalâat dermeyan etmişlerdir. Bunda haklı idiler. Çünkü hususi af kanunlarında af edilecek ceza yazılır ve bu kâfidir. Şu halde Adalet Encümeni niçin bütün neticeleriyle demiştir?

HÂMÎT ŞEVKET İNCE (Erzurum) — Cehaletinden, zühulünden. Arkadaşlar güvenmesinler, encümene ben de dâhilim.

BAHADİR DÜLGER (Devamla) — Bu, bir hazfi hukuki midir? Hadi Beyefendinin buydukları gibi o zamanki Adliye Encümeni bir zühul, bir cehalet yapmış diyelim. O halde Meclisten de bu eseri cehalet ve zühul tasvibedilmek suretiyle çıkmış ve kanuniyet kesbetmiştir. Şimdi esbabı mucibedeki bütün fer'i ve hukuki neticeleri kaldırılır şeklinde bir hüküm koymakla, bir adalet komisyonu birinci maddenin içerisinde bütün hukuki netayicine şâmil olmak üzere af yapıldığını zikretmiş olursa bunun artık fer'isi aslisi veya mütemmimi ortada kalır mı? Zaten suç yok, suçlu yok. Şimdi biz öyle bir vaziyete giriyoruz ki Meclisin Heyeti 'Umumiyesi suç işlememiş bir vatandaş illâ cezadide kılmakta ısrar ediyoruz. Bu ısrarın adını da hukuk tâbiri koyuyoruz. Vallahi arkadaşlar, benim noktai nazarıma göre bu son kanunu idare, Sırrı Bellioğlu'na lâyikiyle tatbik etmemiş, halbuki tatbik etmesi ve istirdadettiği mallar ve kesilen paralarını da kendisine iade etmesi lâzımdı. Adalet ve nasfet bunu icabettirir. O zaman bu kanunu çıkarmış olan Meclisin haleti ruhiyesi bunu icabettiriyordu. Mesele budur. (Bravo sesleri)

REİS — Mahmut Goloğlu.

MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Efendim, yüksek huzurunuzu fazla işgal etmiyeceğim. Zaten söyleyeceğim şeylerin tamamını söylemiş bulunuyorum. Müsaade ederseniz birkaç

kelime ile de bu işin mantıki kısmı ile alâkalanayım : Bütün bunların konuştuğuktan sonra netice ne olacaktır, onu arz edeyim.

Bir noktada ittifak vardır : Herkes diyor ki; «Bu vatandaş suçsuzdur, af kanununa lâyiktir. Hattâ af kanunu bile demek doğru değildir. Çünkü bu vatandaş suç işlememiştir. Mademki suç işlememiştir, suç işlemeyen bir vatandaşın malı alınamaz. Mal alınamayacağına göre o malları iade etmek için yapılacak şey nedir? Bunu sürüncemede bırakmıyalım, bir an evvel halledelim.» O halde ne yapalım? Bu mesele üzerine yüksek heyetinizin vereceği karar bunu halledemez. Hallettiği takdirde, deminki, tâbirle, birtakım hukuki ihtilâflar doğar. Bir arkadaşımız tefsir talebi ile gelse bu sefer de birtakım hukuki nazariyelerle mütemadiyen mücadele ederiz. Onun için meselenin kestirmesi ortada suç işlememiş olduğu anlaşılan bir vatandaşın 154 liralık maaşından, dikkat buyurun, yetimlere verilmeyen farkın ve müsadere olunan eşyaların iadesidir. Pek yekûn tutacak bir şey değildir. 85 yaşındadır, parışandır, karar bekliyor. İş uzatmamak için yapılacak şey, derhal bunun bir kanun yoluna bağlanması için arzuhal encümenine iadesidir. İşin çabuk bitirilmesi için önergemin kabulünü rica ederim.

REİS — Müzakerenin kifayeti hakkında bir takrir vardır, okuyoruz.

B. M. M. Riyasetine

Müzakere kâfidir. Takririn reye konulmasını rica ederim.

Trabzon

Muzaffer Harunoğlu

REİS — Müzakerenin kifayetini kabul edenler... Etmeyenler... Kifayet kabul edilmiştir. Şimdi diğer takriri okutuyoruz.

B. M. M. Riyasetine

Şifahen arz ettiğim sebeplerden dolayı Sırrı Bellioğlu'na ait mazbatanın tekrar Arzuhal Encümenine iadesinin reye vaz'ını arz ve teklif ederim.

Trabzon Mebusu

M. Goloğlu

REİS — Takriri reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Takrir kabul edilmiş ve mazbata Arzuhal Encümenine iade edilmiştir.

4. — *Urfa eski Mebusu Necdet Açısal'ın, Arzuhal Encümeninin 26.II.1952 tarihli haftalık karar cetvelindeki 1479 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/64) (1)*

REİS — Mazbatayı okutuyorum.

(Mazbata okundu.)

REİS — Mazbata hakkında söz istiyen var mı? Mazbatayı reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Mazbata kabul edilmiş, itiraz reddedilmiştir.

5. — *Manisa Mebusu Sudi Mıhçıoğlu'nun, Arzuhal Encümeninin 1.XI.1952 tarihli haftalık karar cetvelindeki 4431 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/53) (2)*

REİS — Okuyoruz.

(Mazbata okundu.)

REİS — Söz istiyen yoktur. Mazbatayı reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiş, itiraz reddedilmiştir.

6. — *Mardin (Urfa eski) Mebusu Reşit Kemal Timuroğlu'nun, Arzuhal Encümeninin 13.II.1952 tarihli haftalık karar cetvelindeki 1475*

(1) 43 sayılı matbu zaptın sonundadır.

(2) 44 sayılı matbu zaptın sonundadır.

sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/63) (1)

REİS — Okuyoruz.

(Mazbata okundu.)

REİS — Söz istiyen? Yoktur. Mazbatayı reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiş ve itiraz reddedilmiştir.

7. — *Seyhan Mebusu Sinan Tekelioğlu'nun, Arzuhal Encümeninin 5.I.1953 tarihli haftalık karar cetvelindeki 5128 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/58) (2)*

REİS — Arzuhal Encümeninin mazbatasını okutuyorum.

(Arzuhal Encümeni mazbatası okundu.)

REİS — Mazbata hakkında söz istiyen yoktur. Mazbatayı reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiş, itiraz reddedilmiştir.

Ruznamede görüşülecek başka madde olmadığına göre 17 Aralık Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikadı kapatıyorum.

Kapanma saati : 17,48

(1) 45 sayılı matbu zaptın sonundadır.

(2) 46 sayılı matbu zaptın sonundadır.

B — TAHRİRİ SUALLER

1. — *Amasya Mebusu Hâmit Koray'ın, fennî mezbaha, ekin pazarı ve hal binaları bulunmayan şehir ve kasabalara bu ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla İller Bankasınca kısa vâdeli ikrazatta bulunulmasının düşünülüp düşünülmediğine dair sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in tahrirî cevabı (7/27)*

16 . XI . 1954

T. B. Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Fennî mezbeha, ekin pazarı ve hal binaları bulunmayan şehir ve kasabalarımız, belediyelerinin malî takatsizliği yüzünden, bu tesislerden mahrum kalmaktadırlar. Bu şehir ve kasabalarımızın medeni bir ihtiyaç olan bu gibi tesislere başvurabilmesi için, gelirleri müsait olan belediyelere, bankalar umum müdürlerince alınmış olan yeni kararlardan da faydalanılmak suretiyle, İller Bankasınca 4 - 5 sene gibi kısa vâde ile ikrazatta bulunulmasının düşünülüp düşünülmediğinin Dahiliye Vekâletince yazılı olarak cevaplandırılmasına delâlet ve tavassutlarımı saygılarımla rica ederim.

Amasya Mebusu
H. Koray

T. C.

Dahiliye Vekâleti

13 . XII . 1954

M. İ. G. M.

2. D. Ş. M.

Sayı : 622-406-3
22135

Özü : Amasya Mebusu Hâmit
Koray'ın yazılı sual takrirî H.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

19 . XI . 1954 tarih ve Kanunlar Müdürlüğü
550/2503 sayılı yazı karşılığıdır.

«Fennî mezbaha, ekin pazarı ve hal binaları bulunmayan şehir ve kasaba belediyelerinin malî takatsizliği yüzünden bu tesislerden mahrum kaldıkları, şehir ve kasabalarımızın medeni bir ihtiyacı olan bu gibi tesislere kavuşabilmesi için, gelirleri müsait olan belediyelere, İller Bankasınca 4 - 5 sene gibi kısa vâde ile ikrazatta bulunulmasının düşünülüp düşünülmediği» hakkında Amasya Mebusu Hâmit Koray tarafından Yüksek Reisliğinize sunulup gereği

için vekâletimize tevdi buyurulan 16 . XI . 1954 tarihli yazılı sual takririne cevap teşkil eden malûmat aşağıda arz edilmiştir :

İller Bankasının 4759 sayılı Kanun mucibince kuruluş maksadı, özel idare, belediye ve köylerin kalkınmalarının, sağlık ve sosyal ihtiyaçlarının icabettirdiği tesisleri banka sermaye ve kaynaklarının müsaadesi ve ortak idarelerin gelirleriyle ödeme kabiliyetlerinin verdiği imkânlar nispetinde uzun veya kısa vâdelerle finanse etmek, içme su ve elektrik gibi en lüzumlu tesisleri iş programları mucibince ihtiyaç ve faydalarına uygun şekilde vücuda getirmek, şehir ve kasabaların haritalarıyla, imar plânlarını ve tesislerin projelerini yaptırmaktır.

Ortak idarelerin kısa vâde ile talebettikleri avans ve cari hesaplarda banka nizamnamesinin hükümleri dairesinde bütçe yılı içinde kapatılmak şartıyla ve idarelerin malî takatları dâhilinde yerine getirilmektedir.

İller Bankasının tahsil edilmiş sermayesi ihtiyatlarıyla birlikte 98 milyon liradır. Ayrıca temin edilen 112 milyon lira ile gerek öz, gerek yabancı kaynakların balığı olan 210 milyon lira, bankanın faaliyet mevzuuna giren işlere tamamen tahsis edilmiş bulunmaktadır. İller Bankasının bu esaslı tesisler üzerindeki faaliyeti sırasında sual takririnde bahis konusu olan mezbaha tesisleri için de belediyelere 1 150 275,— lira ikrazda bulunulmuştur.

Çeşitli yapı onarma işleri için belediyelere ikraz edilen 16 461 343,— lira meyanında ekin pazarı ve hal binaları gibi tesisler de yer almış bulunmaktadır.

Ancak, İller Bankasının faaliyet sahasındaki işleri başında, içme suyu ve elektrik gibi hayati ve iktisadi ehemmiyeti haiz tesislerle harita, imar plânı ve tesislere ait projeler gelmektedir. Yüksek makamınızca da malûm olduğu üzere, İller Bankasının gelirleri 5116 sayılı Kanun hükümlerine göre vekâletimizce fon tahsisi yapılmış ve programa bağlanmış olan muhtelif şehir ve kasabaların içme su ve elektrik tesislerine kavuşmalarını temine hasredilmiş ve bu mevzularla program dışında kalan işler için vâkı taleplerin malî imkân temini halinde tetkik edilmek üzere şimdilik tehirine zaruret hâsıl olmuştur.

Vekâletimiz emrinde toplanan belediyeler fo-

nundan, nüfusu 50 000 den aşağı olan belediyelere mezbaha işleri için yardım yapılacağı, bu husustaki talimatname hükümleri iktizasından olup evvel emirde içme su ve elektrik işleri ele alındığından malî imkânlar husulünde mezbaha tesisleri için de yardımda bulunulacaktır.

Bu itibarla, yeniden kaynak teminine kadar geçecek müddet zarfında bankanın programı dışında kalan işler için kredi açmasına ve taahhütte bulunulmasına imkân görülememektedir.

Bankalar umum müdürlerince alınmış olan yeni kararların; İller Bankasının faaliyet mevzuuna giren işlerden ziyade, ihracatı süratlendirecek ve mahsul istihsalâtını artıracak faaliyetlerle ticari sahalara tahsis edilecek kısa vâdeli kredilere şâmil bulunduğunu saygılarımla arz ederim.

Dahiliye Vekili
Namık Gedik

Devre : X
İçtima : 1

S. SAYISI : 40

**Manisa eski Mebusu Refik Şevket İnce'nin, Arzuhal Encümeninin
11 . V . 1953 tarihli haftalık karar cetvelindeki 5984 sayılı Kararın
Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri ve Arzuhal Encümeni
mazbatası (4/51)**

8 . VI . 1953

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Dilekçe Komisyonununun 61 sayılı haftalık karar cetvelinde 1 . IV . 1953 tarih ve 5984 No. ile gösterilen ve Feyat Çiftçiye ait bulunan karar mahiyeti itibariyle kaza mercilerinde halli iktiza eden meselelerden olması hasebiyle, rüyeti, komisyonun vazifesi dışındadır. Buna rağmen dilekçenin istidasının müzakere mevzuu ittihaz edilmesi kanuna ve emsali Meclis kararlarına aykırıdır. İşin Meclisçe görüşülerek bir neticeye bağlanması için muktazi muamelenin ifasını arz ve rica ederim.

Manisa Mebusu
Refik Şevket İnce

Arzuhal Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Arzuhal Encümeni

Zatı ve Evrak No. : 12001

Arzuhal En. No. : 10995

Karar No. : 29

Esas No. 4/51

9 . XII . 1954

Yüksek Riyaset Makamına

Şirvan'dan Feyat Çiftçi adındaki vatandaşın; Diyarbakır askerî posta 10224 emrinde askerlik vazifesini yapmakta iken bu vazife icabı her iki gözden âma kalıp ve halen muavenete muhtaç bir duruma düştüğünden bahsile; kendisine hayatını idame ettirebilecek miktarda bir yardımda bulunulması veya aylık bağlanması hakkında yaptığı müracaat üzerine selef encümence müttehaz ve 11 . V . 1953 tarih ve 61 sayılı haftalık karar cetveli ile yayınlanan 5984 sayılı ve «dosyada bulunan heyeti sıhhiye raporlarına ve vekâlet temsilcisinin vâkı izahatına göre; bir gözden mahrum ve sakat olarak askere alınıp ve gördüğü vatani hizmet esnasında ve bu vazife saiki ile diğer gözünü dahi kaybetmek suretiyle tamamen âma bir hale geldiği anlaşılan dilekçenin durumu; 551 sayılı

bilûmum askerî mâlûllerin terfihi hakkındaki Kanununun 11 nci maddesine merbut emraz cetvelininin 60 nci bendinde yazılı ve hizmeti askeriye mülâbesesi ile tekevvün eden marazi ve yahut bir cerhin neticesi tabakatın tagayyüratı ile müterafik veya gayrimüterafik olarak bir gözün kâmilten rüyetten mahrum olması» hükmüne tevafuk etmesi bakımından kendisine mevzuat dairesinde aylık bağlanması lüzumuna dair ve ekseriyetle verilmiş olan karara; Manisa Mebusu Refik Şevket İnce tarafından, halli kaza mercilerine ait bulunan mesele hakkında verilen kararın encümence vazife dışında verilmiş olması bakımından itirazda bulunulduğundan bu baptaiki dosya tekrar tetkik ve müzakere olundu.

Dosya arasında bulunan Millî Müdafaa Ve-

kâletinin bu mevzuyla alâkalı yazısında ve encümene dâvet olunduğu anlaşılan bu vekâlet temsilcisi Sağlık Dairesi Reisinin verdiği izahatta ezcümle :

Çocuk iken bir yanma neticesinde sol göz küresinde hâsıl olan madumiyet sebebiyle sakat olarak askere alınmış olan müstedinin askerlik hizmetini yapmakta iken, hiçbir sun'u taksiri olmaksızın sağ gözüne giren bir demir yüzünden bu gözünün de ancak 1,5 metre mesafeye kadar parmak sayabilecek derecede rüyetini kaybetmesi üzerine, çürüğe çıkarılmak suretiyle terhis olunduğu, ancak bu tarihte tamamen rüyetini kaybetmemiş olduğu için 551 sayılı Kanun dairesinde kendisine maaş bağlanamadığı. Sonradan yaptırılan muayene neticesinde bu gözdeki rüyetin de tamamen kaybolduğu anlaşılmış ise de, 195 sayılı tefsir kararı muvacehesinde; ihracı anında mâlûliyet derecesine girmiyen bu ârızasının sonradan artarak dereceye girmesi ile hakkında mâlûl muamelesi yapılmasına kanuni imkân görülemediği; keza hali ile mütenasip bir hizmette çalıştırılmamasının da hatalı bir hareket bulunduğu ifade ve beyan olunmuştur.

Bu duruma göre, müstedinin açıklanan bu hali ile kanun yollarına müracaat edip hukukunu ihkaka muktedir bulunmamasına ve talebin kaza mercilerine intikal ettirilip ve incelenmemiş olmasına binaen selef encümen kararının; âzadan Necati Aras, Salâhattin Toker ve Tevfik Şenocak'ın; talebin kaza mercilerince tetkiki gereken bir ihtilâfa taallük etmesi itibariyle vazife yönünden Encümenimizce tetkik olunamayacağı yolundaki muhalefetlerine ve Suat Bedük'ün vâkı istinkâfına karşılık ekseriyetle kabulü işbu mazbatamızla karar altına alınmıştır.

Keyfiyet Umumi Heyetin yüksek tasviplerine sunulmak üzere saygılarımızla arz olunur.

Arzuhal Encümeni Reisi Bu mazbata muharriri
Konya Kastamonu
A. F. Ağaoğlu M. Â. Mühto
Kâtip
Elâziğ Bingöl Erzincan
S. Toker Muhalifim T. Şenocak
N. Aras
Mardin Seyhan Siird
B. Erdem S. Serçe S. Bedük

**Seyhan Mebusu Sinan Tekelioğlu'nun, Muvakkat Arzuhal Encüme-
ninin 28 . III . 1952 tarihli haftalık karar cetvelindeki 1440 sayılı
Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri ve Arzuhal
Encümeni mazbatası (4/60)**

18 . IV . 1952

Büyük Millet Meclisi Yüksek Katına

Dilekçe Komisyonunun IX neu Dönem, 2. toplantı 28 . III . 1952 tarih ve 20 sayılı karar cet-
velinin 13773/12690, 7153/6608 No. lu Kararının Mecliste müzakeresini arz ve teklif eylerim.

Seyhan Milletvekili
Sinan Tekelioğlu

Arzuhal Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Arzuhal Encümeni

Zat ve Evrak. No. : 13773-7153

Arzuhal En. No. : 12690-6608

Karar No. : 30

Esas No. : 4/60

9 . XII . 1954

Yüksek Reisliğe

Adana'dan İsmail Özkut ve Hasan Özkan'ın, eski devrin valilerinden olan Abidin Paşa'nın, 50 - 100 bin dönüm genişliğindeki bir araziyi ihya etmek maksadiyle müzayedeye çıkarıp Ermeni ve Rumlar adına ihale ettikten sonra bilâhara kendi akraba ve taallûkatı namına ferağ ve tapuya bağlatmış bulunduğundan bahisle hazine hukukunun korunması için yaptığı müracaat üzerine; selef encümen tarafından verilen ve 28 . III . 1952 gün ve 20 sayılı haftalık karar cetvelinde münderiç 1440 sayılı ve «kaza merciine intikal etmiş bulunan bir hususla ilgili istek hakkında bir işlem yapılmasına mahal olmadığına» dair bulunan karara Seyhan Mebusu Sinan Tekelioğlu tarafından müddeti içerisinde yapılmış olan itiraz münasebetiyle, bu bapdaki dosya tekrar tetkik ve müzakere olundu.

Dosya arasında bulunan Maliye Vekâleti yazısında ezcümle : Abidinpaşa çiftliği hakkında, Abidin Paşa veresesi ile hazine arasındaki

dâvanın devam etmekte bulunduğu bildirilmiştir.

Bu duruma göre; şikâyetçilerin müracaatları mahkemece incelenmekte bulunan bir ihtilâfa taallûk etmektedir. Teşkilâtı Esasiye Kanununun 54 neu maddesi, bu kabîl işlere hiçbir suretle müdahaleyi teviz etmemekte bulunduğundan itiraz olunan selef encümen kararı isabetli görülerek encümümüzce de aynen kabulü bu mazbatamızla karar altına alınmıştır.

Keyfiyet Umumi Heyetin yüksek tasviplerine sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Arzuhal Encümeni Reisi Bu Mazbata Muharriri

Konya

A. F. Ağaoğlu

Kâtip

Elâziğ

S. Toker

Bingöl

N. Aras

Mardin

B. Erdem

Erzincan

T. Şenocak

Seyhan

S. Serçe

Kastamonu

M. Â. Mühtö

Siird

S. Bedük

Tokad eski Mebusu Sıtkı Atanç'ın, Arzuhal Encümenininin 18.I.1954 tarihli haftalık karar cetvelindeki 7699 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavrı ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/61)

16 . II . 1954

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyasetine

18 . I . 1954 gün ve 80 sayılı Arzuhal Encümeni haftalık karar cetvelindeki 7699 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesi için gereğinin yapılmasını arz ve rica ediyorum.

Tokad Mebusu
Sıtkı Atanç

Arzuhal Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Arzuhal Encümeni

9 . XII . 1954

Zat ve Evrak. No. : 16658-352-1254-2012-2121

Arzuhal En. No. : 15543-350-1252-2008-2116

Karar No. : 31

Esas No. : 4/61

Yüksek Reisliğe

Hakkında tertip ve isnat olunan; mevhum bir siyasi Başkumandan aleyhine Orduyu isyana teşvik etmek suçundan dolayı; verilen bir emir üzerine; İstanbul Kumandanlığı Askerî Mahkemesince; Türk Ceza Kanununun birinci maddesi hilâfına suç tavsif ve ceza tatbikında da keza kasdi hareket olunmak suretiyle hükmolunup ve infaz edilmiş bulunan 9 sene 4 aylık hapis cezasının; hatayı adli sebebi ile çıkarılan 5765 sayılı Kanunla ve bileümle netayici hukukeyisi ile birlikte af edildiğini belirterek;

Zikrolunan kanunun dayandığı bu esbabı mucibe muvacehesinde, hükmün bâtil olduğu tezahür etmekle, Askerî Ceza Kanununun 258 nci maddesine istinaden Askerî Temyiz Mahkemesinde, affına dair olan bu kanuna ait zabıt müzakereleri ile, keza mâsumiyetini mübeyyin Ağır Ceza ve Adliye Temyiz mahkemelerinden aldığı ilâmlarla birlikte yaptığı iadei muhakeme talebinin bu mahkemece maalesef reddedilmiş olmasından şikâyetle; butlanı kanunla taayyün eden bir hükme istinaden kesilmiş olan tekaüt aylıklarının ve müsadere edilmiş bulunan eşyalarının iadesini ve her nasılsa bu kanunda bir

eseri zühul olarak meskût bırakılmış olan bu husus hakkındaki vâkı ipham ve tereddüdün giderilmesi için keyfiyetin tefsiren halli talebinde bulunan eski İktisat Vekili ve Kocaeli Mebusu Sırrı Bellioğlu'nun; muhtelif tarihlerde vermiş olduğu istidaları üzerine; selef Encümence ittihaz olunup; 18 . I . 1954 tarih ve 80 sayılı haftalık karar cetvelinde yayınlanmış bulunan 7699 sayılı ve « Ceza Hukuku esaslarına göre hususi af, bünyesindeki sarahat dairesinde mukayyet affı mutazammın bulunması, keza kanunun makale teşmili ve iadei muhakeme talebinin reddi hakkındaki şikâyet ve müracaat üzerine de; komisyonumuzun gerek kanun teklifinde bulunmaya yetkili olmaması ve gerekse Teşkilâtı Esasiye Kanununun 54 nci maddesiyle; «hâkimler bileümle dâvaların muhakemesinde ve hükmünde müstakil ve her türlü müdahâlâttan azade olup ancak kanunun hükmüne tâbidirler. Mahkemelerin mukarreratını Türkiye Büyük Millet Meclisi ve İcra Vekilleri Heyeti hiçbir vechile tebdil ve tağyir ve tehir ve infazı ahkâmına mümanaat edemez» şeklinde taknin olunan mutlak hüküm muvacehesinde talep hak-

kinda tâynini muameleye mahal görülmediğine» dair verilen karara; Tokad Mebusu Sıtkı Atanç tarafından Umumi Heyette görüşülmesi talebiyle ve müddeti içerisinde itirazda bulunulduğundan bu bapdaki dosya ve mumaileyhin sonradan vermiş bulunduğu aynı mahiyetteki diğer istidaları ile birlikte tekrar tetkik ve müzakere olundu.

Dosya arasında bulunan ve bu hususla ilgili Adliye Vekâleti yazısında :

Birden ziyade askerî şahısları isyana teşvik ettiğinden dolayı Askerî Ceza Kanununun 80 ve 94 nci maddelerine göre; 9 sene 4 ay ağır hapis cezasına mahkûm edilerek cezası infaz olunan müstediye ait dosyanın İstanbul Merkez Kumandanlığına gönderilmiş bulunduğu bildirilmiştir.

Millî Müdafaa Vekâletinin keza bu mevzu ile ilgili yazılarında ve bu Vekâlet Hukuk Müşavirliğinin talep hakkındaki noktai nazarını ihtiva eden yazısında ezcümle: Askerî Usulü Muhakeme Kanununun 265 nci maddesine tevfi kan müstedi tarafından yapılan iadei muhakeme talebini inceliyen Askerî Temyiz Mahkemesinin bu talebin reddi hakkında vermiş olduğu karar aleyhine başkaca bir kanun yolu bulunmadığı gibi, zikrolunan 5765 sayılı Kanun metninin sarih bulunması itibariyle de vekâletçe yapılacak bir muamele olmadığı ve müstedi hakkında Başvekâletle yapılmış bir muhabere de bulunmadığı belirtilmekte; ve Türk Ceza Kanununun 98 nci maddesinde hususi affın; havi olduğu sarahate göre cezayı kaldıracağı ve hilâfı yazılı olmadıkça fer'i ve mütemmim cezalara tesir etmeyeceğinin yazılı bulunduğu işaretlerle; maddenin bu sarahati karşısında mezkûr kanunun mahiyeten hususi affı mutazammın olup ve kanunda yazılı ve müstedinin mahkûm edildiği ağır hapis cezasının bütün hukuki neticeleri ile af bulunduğu hakkındaki ibarenin ancak infaz olunmayan mahkûmiyetlerin neticelerine sâri olduğu, bu bakımdan 1683 sayılı Kanunun 53 nci maddesine göre kesilmiş olan emekli aylığının kanunun meriyeti tarihinden itibaren ve iadeten tahsisine icabettiği, bu itibarla mumaileyhin ne; kesilen bu tekaüt aylıklarının ve ne de Türk Ceza Kanununun 100 nci maddesi muvacehesinde; zaptolunan eşyalarının iadesinin mümkün bulunmadığı açıklanmıştır.

Maliye ve Dahiliye Vekâletlerinin bu hususla ilgili yazılarında da ezcümle: Müstediye; 5269 sayılı Kanuna tevfi kan bağlanmış olan aylığın;

her hangi bir mâni hüküm bulunmadığı için mahkûmiyeti müddetince ödendiği.

Ancak; mahkûmiyeti sebebi ile kesilen tekaüt aylığının 2071 sayılı Kanuna tevfi kan terkin olunup ve bu müddet zarfında yetimlerine maaş tahsis edilmiş bulunduğu, kanunun neşrinin takibeden ay başından itibaren de mezkûr aylığın kendisine iadeten tahsis olunduğu belirtilmiştir.

Müstekinin durumu bu suretle açıklandıktan sonra; zikrolunan 5765 sayılı Kanunun tetkik olunan müzakere zabıtlarına nazaran; mumaileyhin talebettiği şekilde; mahkûmiyeti sebebi ile zayi olan haklarının kendisine iadesi için birinci maddeye bir fıkra ilâvesi hususunda yapılan teklifin; kanunu sevk eden Adalet Encümeni Sözcüsünün; «Muhterem Heyetiniz takdir ederler ki, biz bu kanunu makable teşmil etmek imkânı hukukisi karşısında maalesef bulunmuyoruz. Bu kanun ancak yürürlüğe girdiği tarihten itibaren her türlü hak kazanabilir, fakat daha geriye irca ettiğimiz takdirde birçok hukuki ihtilâtlar karşısında kalırız.» şeklindeki beyanı üzerine reddolunduğu anlaşılmaktadır.

Gerek bu vaziyet karşısında ve gerekse hukuki esaslara göre; müstedinin mezkûr kanunun makable teşmilini ve şikâyeti mutazammın bulunan talebinin, is'afı mümkün olamayacağı gibi; Teşkilâtı Esasiye Kanununun 54 nci maddesi ve 311 sayılı Yüksek Meclis kararı muvacehesinde Arzuhal Encümenince tetkikna da imkân yoktur. Tefsir teklifinde bulunmak da keza encümenin vezaifi cümlesinden bulunmadığından bu sebeplere binaen; selef encümen kararı Encümenimize de musip ve itiraz gayrivârit görülmekle keyfiyet işbu mazbatamızla karar altına alınmıştır.

Umumi Heyetin yüksek tasviplerine sunulmak üzere saygılarımızla arz olunur.

Arzuhal Encümeni Reisi Bu mazbata muharriri

Konya
A. F. Ağaoglu

Kâtip
Elâzığ
S. Toker

Bingöl

N. Aras

Mardin

B. Erdem

Erzincan

T. Şenocak

Seyhan

S. Serçe

Kastamonu

M. Â. Mühtö

Siird

S. Bedük

Devre : X
İçtima : 1

S. SAYISI : 43

**Urfa eski Mebusu Necdet Açıanal'ın, Arzuhal Encümeninin 26 . II .
1952 tarihli haftalık karar cetvelindeki 1479 sayılı Kararın Umu-
mi Heyette görüşülmesine dair takriri ve Arzuhal Encümeni
mazbatasını (4/64)**

Ankara
29 . II . 1952

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

26 . II . 1952 gün ve 23 sayılı Dilekçe Komisyonu haftalık karar cetvelinde intişar eden ve Ankara'da Karakuvvetleri Komutanlığı Levazım Albayı Fettah Oğuzata'nın üst rütbe ve derece maasının verilmesine dair olan 5837/5482 sayılı komisyon kararının İhtüzüğün 57 nci maddesine dayanarak Kamutayca incelenmesini ve görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Urfa
N. Açıanal

Arzuhal Encümeni mazbatasını

T. B. M. M.

Arzuhal Encümeni

Zat ve Evrak No : 5837

Arzuhal En. No : 5482

Karar No : 32

Esas No : 4/64

9 . XII . 1954

Yüksek Riyaset Makamına

Albaylıkta terfi müddetini doldurarak sicillen müspet ve Erkânı Harbiye Umumiye Reisliğince de hakkında muvafık mütalâa verilmiş bulunmasına rağmen; 30 Ağustos 1950 yılında generalliğe terfi ettirilmediğinden ve terfilerde Askerî Şûranın mütalâasının alınacağına dair her hangi bir kaydı kanuni bulunmadığından vekâletçe bu yolda serdedilen mütalâanın da isabetsizliğinden şikâyet edip, terfi ve 3661 sayılı Kanuna tevfikân üst derece üzerinden maaş itası talebinde bulunan Kara Kuvvetleri Komutanlığında Albay Fettah Oğuzata'nın; Riyasetten havale buyurulan istidası üzerine selef encümen tarafından ittihaz olunup 26 . II . 1952 tarih ve 23 sayılı haftalık karar cetvelinde yayınlanan 5837/5482 dilekçe numarasını taşıyan 1479 sayılı Karara; Urfa eski Mebusu Necdet Açıanal tarafından yapılan itiraz üzerine bu bapta ki dosya tekrar tetkik ve müzakere olundu.

Millî Müdafaa Vekâletinin dosya arasında bulunan, bu hususla ilgili yazısında ve vekilin bizzat encümünde vermiş olduğu izahatta : 4273 sayılı Kanunun 9 ve 18 nci maddelerine göre; tuğgeneralliğe ve daha üst rütbelere terfi için; ehliyet ve liyakatleri sicillen tasdik edilenler arasında Erkânı Harbiye Umumiye Riyasetinde müteşekkil bir heyet tarafından terfiye en lâ-yık görülecekler arasında yer almış olmanın ve keza 631 sayılı Askerî Şûra Teşkilât ve Vezâ-ifi hakkındaki Kanunun 1 nci maddesine göre yeteri kadar muvafık rey almak lâzımgeldiği açıklandıktan sonra; bu şartları ihraz etmiyen müstedinin terfi ettirilmesi mümkün olmadığı gibi kadrosuzluk dolayısıyla terfi şartlarını ha-iz buldukları halde bir rütbe de 2 terfi müd-detini dolduranlara bir üst derece maaş veril-mesini derpiş eden 3661 sayılı Kanundan dahi faydalandırılmasının mümkün bulunmadığına

işaret olunarak; her müspet sicil alanın vekâletçe; Erkanı Harbiyei Umumiye Riyasetinin tesbiti dışında terfi ettirilmesine mer'i mevzuatın müsait bulunmadığı ve esasen müştekinin bu mevzuda; Askerî Temyiz Mahkemesine açmış olduğu dâvanın da reddedilmiş bulunduğu bildirilmiştir.

Selef encümenince de bu yolda tekemmül eden dosya üzerine; bahis mevzuu ve «tetikiki kaza merciine ait bulunan talep hakkında muamele tâyinine mahal olmadığına dair âzadan Mustafa Nuri Ocakcıoğlu, Hâmit Ali Yöney ve Kâzım Arar'ın muhalefetlerine ve Müçteba İştin'in istinkâfına karşılık ekseriyetle bir karar verildiği görülmektedir.

Şikâyet mevzuu bu suretle aydınlandıktan sonra; müşteki hakkındaki muamelenin mevzuata tevafuk ve âdemitevafuku bakımından, hâ-

dise zamanında mer'i 3410 sayılı Kanun şümulüne giren ve Askerî Temyiz Mahkemesinin tetkikına tâbi bir meseleye taallük etmekte bulunduğu tezahür etmekte ve vekâlet cevabına göre bu merci tarafından da incelenmiş bulunduğu anlaşılmalıdır. Bu itibarla selef encümen kararı encümenimizce de musip görülerek keyfiyet işbu mazbatamızla karar altına alınmıştır.

Umumi Heyetin Yüksek tasviplerine sunulmak üzere saygılarımızla arz olunur.

Arzuhal Encümeni Reisi Bu mazbata muharriri

Konya

A. F. Ağaoğlu

Kâtip

Elâziğ

S. Toker

Bingöl

N. Aras

Mardin

B. Erdem

Erzincan

T. Şenocak

Seyhan

S. Serçe

Kastamonu

M. Â. Mühtö

Siird

S. Bedük

Devre : X
İçtima : 1

S. SAYISI : 44

Manisa Mebusu Sudi Mihçioğlu'nun, Arzuhal Encümeninin 1. XI. 1952 tarihli haftalık karar cetvelindeki 4431 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavrı ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/53)

27 . XI . 1952

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Dilekçe Komisyonununun 26 . V . 1952 tarih ve 4431 sayılı Kararına itiraz ediyorum.
Mevzuun Mecliste itirazın tetkikına yüksek müsaade ve delâletlerini arz ve istirham ederim.

Manisa Milletvekili
Sudi Mihçioğlu

Arzuhal Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Arzuhal Encümeni

Zat ve Evrak No : 10119-9417

Arzuhal En. No : 10945-10182

Karar No : 35

Esas No : 4/53

10 . XII . 1954

Yüksek Reisliğe

Eskişehir Barosu avukatlarından Ahmet Akbulak hakkında selef komisyonca verilip 952/44 numaralı haftalık cetvelle neşredilen 26 . V . 1952 gün ve 4431 sayılı Karara karşı Manisa Mebusu Sudi Mihçioğlu tarafından müddeti içinde itiraz edilmiş olmakla bu husustaki dosya encümenimizce yeniden mütalâa ve tetkik olundu.

Dilekçinin beyan ve iddiasına göre, kendisi teminatlı bir yargıç bulunduğu sırada Çine'den Siverek'e nakledilmiştir. Bu nakil sebebiyle istifa ederek avukatlığa başlamıştır. Sonradan mesleke tekrar alınması hakkında Adliye Vekâletine müracaat eylemiş ise de bu müracaatı vekâlette müteşekkil 2 numaralı Ayırma Meclisi ile Genel Kurulca kabul olunmuştur. Mezkûr meclis ve kurulun bu husustaki kararları isabetsizdir. Bunların kaldırılması ve mesleke tekrar alınması sebeplerinin istikmali gerekmektedir.

Adliye Vekâletinin taleple ilgili cevabında ise : Siciline nazaran kendisinden istifade edilemeyeceğine kanaat getirilmiş bulunan dilekçinin

tekrar mesleke alınmamasına dair 2 numaralı Ayırma Meclisince verilen kararın itiraz üzerine Genel Kurulca tasdik edildiği bildirilmektedir.

Selef komisyon, yukarıya alınmış olan cevap ile bahis mevzuu Meclis ve Kurul kararlarını ve dilekçiyeye ait sicil dosyasını vâkı taleple birlikte incelendikten sonra, mumaileyhin tekrar mesleke alınması hakkındaki talebini vârit görmiyerek bunu ekseriyetle reddetmiştir.

Binaenaleyh, istifa suretiyle hâkimlikten ayrılmış olan dilekçinin bilâhara tekrar tazvifi yolunda yapmış bulunduğu müracaatı, mumaileyhe ait sicilin tetkiki neticesinde hâsıl eylediği menfi kanaata dayanarak reddetmiş olan Ayırma Meclisinin bu baptaki kararı, itiraz üzerine, Genel Kurulca da tasvibedilmiş bulunmaktadır. Salâhiyetli meclis ve genel kurulun vâsıl olduğu bu kanaate, bahis mevzuu sicili bir kere de kendisi incelemiş olan selef komisyonca dahi iştirak edilmiştir. Encümenimizce de, selef komisyonun

salifüzzikir kararına karşı vâkı itiraz dolayısıyla bu kere iera edildiğinden mazbatamızın mukaddemesinde bahsolunan tetkikat sırasında da, zikri geçen mukarreratın tebdil veya tâdilini mucip ve müstelzim her hangi kanuni ve hukuki bir sebebe raslanmamıştır. Esasen müstediye tekrar tavzif hususuna vekâletin icbar edilemeyeceği de yaşıyan içtihatlar cümlesindedir.

Bu bakımlardan, itirazın mevzuunu teşkil eden ve isabetli bulunan selef komisyon Kararında ısrar edilmesi uygun görülmüştür.

Beyan ve izah edilen sebeplere binaen vâkı itirazın reddi ve mâtuf bulunduğu selef encümen kararının da kabulü hususunun Umumi Heye-

tin Yüksek tasvibine sunulmasını saygı ile arz ve teklif ederiz.

Arzuhal Encümeni Reisi
Konya

A. F. Ağaoğlu

Kâtip

Elâzığ

Selâhattin Foker

Çankırı

T. Akman

Erzinean

T. Şenocak

Seyhan

Salim Serge

Mazbata Muharriri
Bingöl

N. Aras

Afyon K.

Sıtkı Koraltan

İnzada bulunamadı

Mardin

B. Erdem

Mardin (Urfa eski) Mebusu Reşit Kemal Timuroğlu'nun, Arzuhal Encümeninin 13. II. 1952 tarihli haftalık karar cetvelindeki 1475 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/63)

Ankara

T. B. M. M. Başkanlığına

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencilerinin Şubat imtihanı açılması hususunda toplu müracaatlarına komisyonumuzca verilen ve ret cevabını tazammun eden karar esnasında cereyan eden müzakerelerden şahsan tatmin edilmiş değilim. Esbabı mucibesi kısaca aşağıdadır.

1. Öğrencilerin dilekçelerinde de arz edildiği veçhile bugüne kadar Şubat imtihanlarının açılmasını haklı gösterecek emsal kararlarının mevcudiyeti.

2. 1951 - 1952 ders yılı yani mevzu bahis olan bu ders yılı içinde tek dersten sekiz kadar öğrenciye yönetmelik hükümleriyle kabili teklif olmadığı halde imtihan açılmış olması keyfiyeti.

Bahsettiğim ve üçüncü sınıfta bulunan bu sekiz öğrenci 1950 - 1951 ders yılının eylül dönemi imtihanlarında işletme dersinden kendilerine tek soru sorduğu için dolgun not almadıklarını ve bundan böyle üssümizani dolduramadıklarından sınıfta kaldıkları iddiasıyla kendilerine yalnız işletme dersinden imtihan açılmasını talebetmişlerdir. İddiaları vârit görülerek bu öğrencilere tek dersten imtihan açılmıştır. Halbuki bu öğrencilerin tâbi buldukları yönetmeliğin 30. maddesi ahkâmına göre dersler bir bütün teşkil etmektedir. Ve aralarında kader birliği yapmaktadır. Yani (31. Madde ahkâmı mahfuz kalmak kaydıyla) bir dersten beşten aşağı not alan öğrenci diğer derslerden kırık almamış olsa dahi sınıfta kalır. Binaenaleyh bu öğrencilere tek dersten imtihan açılmaması iktiza etmekte idi. Buna mümasil bir karar olmak üzere tek ders (işletme) den imtihana giren bir öğrenci işletmeden 10 alarak Ceza Muhakemeleri Usulü müstesna diğer derslerden pek iyi tutturduğu için yönetmeliğin 31. maddesi hükmüne göre kırık aldığı dersin beşe iblâğ edilerek geçirilmesi veya edilmiyerek bırakılması icabederken, yine yönetmeliğin 31. maddesi hükümleri hilâfına olarak sıfır aldığı Ceza Muhakemeleri Usulünden tekrar imtihana tâbi tutulmasına karar verilmiştir.

Bu husus 1951 - 1952 ders yılında da fakülte idaresince yukarıda bahsettiğim mahdut öğrencilere munhasır olmak üzere istisnai bir imtihan açıldığını ispat sadedindedir.

3. Eski yönetmelik hükümlerinde Şubat imtihanı olmadığı halde şimdiye kadar olduğu gibi 1951 - 1952 ders yılında mezkûr yönetmelik hükümlerine tâbi öğrencilere yine Şubat imtihanı açılmıştır.

Yukarıda arz ettiğim muhik esbabı mucibeye binaen bu öğrencilere Şubatta imtihan açılması veya verilecek kararın gecikmesi ihtimali karşısında yeni yönetmeliğin vaz'ında sahip oldukları üst sınıfa devam haklarının tanınması ve bu suretle Haziran döneminde sınıf geçen öğrencilerin 1951 - 1952 ders yılı Eylül imtihanlarında geçtikleri sınıfın imtihanına girmek hakkına sahip kılınmalarının temini hususunda temennide bulunulmasını ve bunun için de Dilekçe Komisyonunun 13. II. 1952 tarihli haftalık karar cetvelindeki 1475 sayılı Kararın Kamutayda müzakere edilmesini arz ve rica ederim.

Urfa Milletvekili
Reşit Kemal Timuroğlu

Arzuhal Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Arzuhal Encümeni

Zat ve Evrak. No. : 11522

Arzuhal En. No. 10712

Karar No. : 36

Esas No. : 4/63

10 . XII . 1954

Yüksek Reisliğe

Ankara Hukuk Fakültesi öğrencilerinden 2305 numaralı Merih Germen ve arkadaşları hakkında selef komisyonca verilip 952/22 sayılı haftalık cetvelle neşredilen 28 . I . 1952 gün ve 1475 sayılı Karara karşı o tarihte Urfa eski Mebusu olan Reşit Kemal Timuroğlu tarafından müddeti içinde ileriye sürülen itiraz üzerine bu husustaki evrak encümenimizce yeniden mütalâa ve tetkik olundu.

Dilekçilerin talebi; 1948 - 1949 ders yılında yürürlüğe giren Lisans, Öğretim ve İmtihan Yönetmeliğinin tadilinden sonra Haziran ve Eylülde yapılması kabul edilen imtihan devrelerine Şubat devresinin de ithali suretiyle yılda üç imtihan açılmasına ve bu suretle sene kaybedilmeden üst sınıfa devam imkânının sağlanmasına mütedair bulunmaktadır.

Maarif Vekâleti eliyle fakülte dekanlığından alınan yazıda ise : Her hangi bir talebeye normal imtihanlar dışında yeni bir imtihan hakkı tanımak için ya bir kanun, yahut yönetmelikte bu hususa dair açık hükümler mevcut olması icabedeceği ve böyle bir hüküm ve sarahat olmadığına göre Şubat devresi diye yeni bir imtihan hakkı tanınmanın asla bahis mevzuu olmamak lâzımgüleceği bildirilmektedir.

İtiraza uğrıyan kararda da aynen : «Üniversiteler Kanununun 7 nci maddesinin verdiği yetkiye binaen yönetim kurulunca hazırlanmış ve bâzı kısımları usulü dairesinde tadil edilerek heyeti umumiyesi Maarif Vekâletinin tasdikına iktiran etmek suretiyle kesinleşmiş olan Ankara Hukuk Fakültesi Lisans, Öğretim ve İmtihan Yönetmeliğinin 13 neü maddesinde yaz ve güz olmak üzere iki imtihan devresi kabul edilmiş bulunmaktadır. Bu yönetmeliğin şimdi-

ki şekline göre Haziran ve Eylülde yapılması gereken bu imtihanlar dışında dilekçilere munhasır olmak üzere yeni ve üçüncü bir imtihan devresi daha açılmasını gerekli ve zaruri kıla-cak her hangi hukuki bir sebebin mevcut olmadığı, Fakülte Yönetim Kurulunun, aynı talebin reddine, talimatname hükümlerine uygun olarak karar vermiş bulunmasından ve bu hususta dinlenen Fakülte Dekanının ve talebe mümessilinin izahatından ve yapılan tetkikattan anlaşıl-mıştır.

Binaenaleyh, sözü geçen yönetmelik hükümleri dairesinde normal imtihan haklarını kullanmakta serbest bulunan dilekçilerin, mevcut imtihan devrelerine Şubat devresi diye yeni bir devrenin de ithali ve bu suretle yılda üç imtihan devresi açılması yolunda vâkı olan talepleri kabule şayan görülmediğinden bu isteğin reddine ekseriyetle karar verildi.» denilmektedir.

Bu kararda münderic mucip sebepler yerinde olduğundan mezkûr kararda ısrar edilmesi Encümenimizce de uygun görülmüştür.

Keyfiyetin ve vâkı itirazın reddiyle taallük ettiği kararın kabulü hususunun yüksek tasvihe sunulmasını saygı ile arz ve teklif ederiz.

Arzuhal Encümeni Reisi	Mazbata muharriri	
Konya	Bingöl	
A. F. Ağaoğlu	N. Aras	
Kâtip		
Elâzığ	Afyon K.	Çankırı
S. Toker	S. Koraltan	T. Akman
	İmzada bulunmadı	
Erzincan	Mardin	Seyhan.
T. Şenocak	B. Erdem	S. Serçe

Devre : X
İçtima : 1

S. SAYISI : 46

Seyhan Mebusu Sinan Tekelioğlu'nun, Arzuhal Encümeninin 5. I. 1953 tarihli haftalık karar cetvelindeki 5128 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair tavrı ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/58)

4 . II . 1953.

Büyük Millet Meclisi Riyasetine

Arzuhal Encümeninin 5 . I . 1953 tarihli karar cetvelinin 1/5638/14601 - 15,126/14125 No. lu Remzi Balkanlı'ya ait Kararın Mecliste görüşülmesini arz ve teklif ederim.
Saygılarımla.

Seyhan
Sinan Tekelioğlu

Arzuhal Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Arzuhal Encümeni

Zat ve Evrak No. 15638-14601-16822

Arzuhal En. No. 15126-14125-15693

Karar No. 34

Esas No. 4/58

10 . XII . 1954

Yüksek Reisliğe

Temyiz Mahkemesi Başmüddeiumumiliği muavinlerinden Remzi Balkanlı hakkında selef komisyonca verilip 953/48 sayılı haftalık cetvelle neşrolunan 24 . XI . 1952 gün ve 5128 sayılı Karara karşı Seyhan Mebusu Sinan Tekelioğlu tarafından ileriye sürülen itiraz üzerine bu bap-taki dosya encümenimizce yeniden incelendi.

Dilekçi, evrak arasında mevcut istidasında : Bir sınıfta üç tevbih cezası aldığı ileri sürülerek terfi listesine ithal edilmediğini, halbuki son tevbihin verildiği 3 . I . 1951 tarihinden çok evvel müstafi sayılarak meslekten uzaklaştırılmış ve binaenaleyh mezkûr tarihte vazifede bulunmamış olduğu cihetle sözü edilen son tevbihin bir hükmü olmamak lâzımlı olduğunu beyanla, buna muhalif kararların kaldırılmasını ve emsalleri gibi terfiinin sağlanmasını istemektedir.

Adliye Vekâletinden alınan cevabi yazıda ise : Bir sınıfta üç tevbih cezası almış sayılmıyacağımı iddia eden dilekçinin 2556 sayılı Kanunun

17 nci maddesine bağlı bir numaralı cetvelde 3 ncü sınıf hâkimliğin ilk derecesi olduğu gösterilen 40 lira maaşa 31 . V . 1944 tarihinde yükseltildiği ve bundan sonra 30 . VI . 1948, 22.XI. 1950 ve 3 . I . 1951 tarihlerinde almış bulunduğu tevbih cezalarına karşı ileriye sürdüğü itirazların Temyiz Mahkemesi Başkanlar Kurulunca reddedilmesiyle mezkûr tevbih cezalarının kesinleştiği ve vazifede iken işledikleri fiillerden dolayı, sonradan meslekle alâkaları kesilenler hakkında inzibati ceza verilemeyeceğine dair Hâkimler Kanununda bir hüküm mevcut olmadığı ve esasen bu gibilerin, mezkûr kanunun 75 nci maddesi gereğince tekrar mesleke alınmaları ihtimali göz önünde tutularak, bu yönden de haklarında inzibati ceza uygulanmakta olduğu bildirilmektedir.

Dilekçinin kaldırılmasını istediği kararlar, Adliye Vekâletinde müteşekkil 2 numaralı Ayırma Meclisi ile bu Meclisin Umumi Heyetinden ve

Temyiz Mahkemesi Başkanlar Kurulundan sâdır olmuş bulunmasına ve bu kabîl kararlar, Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun 54 nci maddesinde bahsedilen mahkeme kararlarından madut olmasına binaen, vâkı itiraz hasebiyle meselenin esası bir kere de encümenimizce tetkik olundu.

Bilindiği üzere, 2556 sayılı Hâkimler Kanununun dilekçi hakkında tatbik olunan 46 ncı maddesinde, bir senede iki veya bir sınıfta üç tevbih cezası alanların ceza gördükleri tarihten itibaren iki sene müddetle terfi hakkını kaybedecekleri yazılıdır.

Dilekçi, kendisine râci tevbih cezalarının verildiği tarihlere göre bir sınıfta üç tevbih almış ve bu suretle 46 ncı maddenin hakkında uygulanmasını gerektiren asıl unsur tekevvün etmiş bulunmaktadır.

Her ne kadar mumaileyh, üçüncü tevbih cezasının verildiği tarihte vazifede bulunmadığı eihetle, bu cezanın bir hükmü olmamak lâzımgeleceğini beyan ve iddia etmekte ise de bahsi geçen son tevbih cezası kendisinin vazifede iken işlediği bir fiile müterettep bulunmuş ve usulen kesinleşmiştir. Vekâlet yazısında da temas edildiği üzere bu gibiler hakkında inzibati ceza verilemeyeceğine dair Hâkimler Kanununda bir kayıt ve sarahat mevcut olmadığı gibi, bir an için Memurin Kanu-

nunun bu işte kıyas yolu ile tatbiki caiz görülse bile, bu kanunda dahi beyan ve iddiayı müeyyit bir hükme raslanmamıştır.

Binaenaleyh, dilekçi Remzi Balkanlı hakkında mezkûr meclis ve kurullarca evvel ve âhir ittihaz edilen kararlar kanun hükümlerine uygun olup adı geçen vâkı talep ve iddiası yersiz bulunduğundan, selef komisyonun itiraza uğrıyan ve bir muamele ifasına mahal olmadığına müte-dair olan kararında ısrar edilmesi uygun görül-müştür.

Keyfiyetin ve vâkı itirazın vârit olmaması hasebiyle reddi lâzımgeleceği hususunun Umumi Heyetin yüksek tasvibine sunulmasını saygı ile arz ve teklif ederiz.

Arzuhal Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Konya	Bingöl
A. Fahri Ağaoğlu	Necati Aras
Kâtip	Afyon K.
Elâziğ	S. Koraltan
S. Toker	İmzada bulunamadı
Çankırı	Erzincan
T. Akman	T. Şenocak
Mardin	Seyhan
B. Erdem	S. Serçe